

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Fiskální a monetární politika a její vliv na podnikatelské prostředí v ČR/Fiscal and Monetary Policy and its Impact on the Business Environment in the Czech Republic

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

06/2024

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA

Hana Otavová/KEMBC05

JMÉNO VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph. D

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracovala samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použila pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědoma skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užila, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo: 1.5.2024, Praha

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu bakalářské práce za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Cílem této bakalářské práce je prokázat vliv fiskální a monetární politiky na podnikatelské prostředí v České republice a vysvětlit dopady použití jednotlivých nástrojů těchto politik. Dílčím cílem je vysvětlit, jak funguje fiskální a monetární politika a jak jednotlivá rozhodnutí těchto politik ovlivňují ekonomiku, aby bylo možné pochopit mechanismus, který následně ovlivňuje podnikatelské prostředí.

2. Výzkumné metody:

Teoreticko-metodologická část práce byla zpracována na základě rešerše odborné literatury a relevantních internetových zdrojů, spolu s dedukcí závěrů. V analytické části byla analyzována již konkrétní data, získána ze statistických databází a relevantních internetových zdrojů, obsahujících statistická data, která jsou použita v časových řadách a pomocí indexů vyhodnocována.

3. Výsledky výzkumu/práce:

Z analýzy dat vyplynulo, že kroky, vycházející z rozhodnutí vlády, která provádí fiskální politiku a centrální banky, která provádí monetární politiku, významně ovlivňují podnikatelské prostředí a mohou zásadně ovlivnit prosperitu a růst firem, případně svými rozhodnutími přispět k zániku podniků.

4. Závěry a doporučení:

Na základě zkoumaných informací a analyzovaných dat je možné konstatovat, že stabilní ekonomické prostředí, s podporou státu, jehož cílem je podpora podnikatelského prostředí, je vysoce pravděpodobná prosperita podniků, které mohou investovat, zvyšovat tak svoji konkurenceschopnost, svými nápady přinášet nové produkty na trh a přispívat k ekonomickému růstu. Lidé, kteří zvažují podnikatelské aktivity, by měli nejprve analyzovat okolí podniku, politické a ekonomické prostředí, aby mohli zvážit možná rizika spojená s podnikáním.

KLÍČOVÁ SLOVA

podnikatelské prostředí, podnik, fiskální politika, monetární politika, pandemie koronaviru Covid-19, energetická krize, inflace, měnověpolitické úrokové sazby, devizové intervence

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

The aim of this bachelor thesis is to demonstrate the impact of fiscal and monetary policy on the business environment in the Czech Republic and to explain the effects of the use of these policy instruments. A sub-objective is to explain how fiscal and monetary policy works and how individual decisions of these policies affect the economy in order to understand the mechanism that subsequently affects the business environment.

2. Research methods:

The theoretical and methodological part of the thesis was prepared on the basis of a literature search and relevant internet sources, together with the deduction of conclusions. The analytical part analysed specific data obtained from statistical databases and relevant internet sources containing statistical data, which are used in time series and evaluated using indices.

3. Result of research:

The data analysis showed that actions based on the decisions of the government, which implements fiscal policy, and the central bank, which implements monetary policy, have a significant impact on the business environment and can fundamentally affect the prosperity and growth of firms or contribute to the demise of firms through their decisions.

4. Conclusions and recommendation:

Based on the information examined and data analyzed, it can be concluded that a stable economic environment, with government support aimed at fostering the business environment, is highly likely to prosper businesses that can invest, increase their competitiveness, bring new products to the market with their ideas, and contribute to economic growth. People considering entrepreneurial activities should first analyze the business environment, the political and economic environment, in order to consider the possible risks associated with entrepreneurship.

KEYWORDS

business environment, enterprise, fiscal policy, monetary policy, Covid-19 coronavirus pandemic, energy crisis, inflation, monetary policy interest rates, foreign exchange interventions

JEL CLASSIFICATION

E52 - Monetary Policy
E58 - Central Banks and Their Policies
H25 - Business Taxes and Subsidies
H32 - Firm

Vysoká škola ekonomie a managementu
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Hana Otavová
Studijní program:	Ekonomika a management (Bc.)
Studijní skupina:	KEMBC05
Název BP:	Fiskální a monetární politika a její vliv na podnikatelské prostředí v ČR
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none"> 1 Úvod 2 Teoreticko-metodologická část Fiskální a monetární politika, jejich cíle, nástroje a vliv na podnikatelské prostředí, metodika práce 3 Praktická část Analýza fiskální a monetární politiky v České republice, jejich dopady na podnikatelské prostředí a financování podniků 4 Závěr
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<ul style="list-style-type: none"> • HERGER, N. <i>Understanding Central Banks</i>. New York: Springer International Publishing, 2019. 200 s. ISBN 978-30-300-5161-7. • JUREČKA, V., MACHÁČEK, M. <i>Makroekonomie</i>. Praha: Grada Publishing, 2023. 384 s. ISBN 978-80-271-3635-3. • HUČKA, M., ČVANČAROVÁ, Z., FRANEK, J. <i>Základy podnikání a podnikatelský proces</i>. Praha: Grada Publishing, 2021. 200 s. ISBN 978-80-271-3041-2. • STRAKOVÁ, J. et al. <i>Malé a střední podniky v ČR – současnost a víze</i>. Praha: Grada Publishing, 2020. 200 s. ISBN 978-80-271-1666-9.
Harmonogram:	<ul style="list-style-type: none"> • Zpracování cílů a metodiky do 1. 10. 2023 • Zpracování teoretické části do 15. 12. 2023 • Zpracování výsledků do 1. 3. 2024 • Finální verze do 1. 5. 2024
Vedoucí práce:	doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.

V Praze dne 28. 7. 2023

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

Prof. Ing.
Milan
Žák CSc.

Digitálně podepsal Prof.
Ing. Milan Žák CSc.
DN: cn=Prof. Ing. Milan Žák
CSc., c=CZ, o=Vysoká škola
ekonomie a managementu,
a.s., givenName=Milan,
sn=Žák, serialNumber=ICA
-10393535
Datum: 2023.07.28 10:34:21
+02'00'

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoreticko-metodologická část práce	3
2.1 Podnikatelské prostředí	3
2.1.1 Podnikatel, podnik a okolí podniku	3
2.1.2 Politické a ekonomické prostředí	7
2.1.3 Majetek podniku a jeho struktura	8
2.1.4 Kapitál	9
2.1.5 Podnikové investice	11
2.2 Fiskální politika	12
2.2.1 Expanzivní a restriktivní fiskální politika	12
2.2.2 Keynesiánská teorie	12
2.2.3 Teorie strany nabídky	13
2.2.4 Vliv daní na podnikatelské prostředí	14
2.2.5 Státní rozpočet	14
2.2.6 Veřejný a státní dluh	16
2.3 Monetární politika	18
2.3.1 Nástroje monetární politiky	18
2.3.2 Inflace a cenová stabilita	21
2.3.3 Vliv úrokových sazeb na podnikatelské prostředí	22
2.4 Metodika práce	22
3 Analytická část práce	24
3.1 Podnikatelé	24
3.1.1 Vývoj počtu podnikatelů	24
3.1.2 Ekonomické šoky a jejich dopady na podniky a ekonomiku	26
3.2 Opatření fiskální politiky	27
3.2.1 Pandemie koronaviru Covid-19	27
3.2.2 Energetická krize	29
3.2.3 Příjmy a výdaje státního rozpočtu	30
3.2.4 Daně a daňová opatření	32
3.3 Opatření monetární politiky	34
3.3.1 Inflace	35
3.3.2 Devizové intervence	37
4 Závěr	39
Literatura	41

Přílohy	I
---------------	---

Seznam zkratk

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČTK	Česká tisková kancelář
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
NERV	Národní ekonomická rada vlády
NRR	Národní rozpočtová rada
NRB	Národní rozvojová banka
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PMR	Povinné minimální rezervy
PO	Podnikatelské osoby
SR	Státní rozpočet
WFT	Windfall tax
ŽO	Živnostenské oprávnění

Seznam tabulek

Tabulka 1	Kategorizace podniků podle velikosti	3
Tabulka 2	Změny počtu platných živnostenských oprávnění	22
Tabulka 3	Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců	23

Seznam obrázků

Obrázek 1	Pozitivní efekty sektoru MSP	4
Obrázek 2	Podnikové prostředí	5
Obrázek 3	Porterův model pěti sil	6
Obrázek 4	Mechanismus ovlivňování monetární politiky	18

Seznam grafů

Graf 1	Typy finančních zdrojů	7
Graf 2	Lafferova křivka	11
Graf 3	Vývoj počtu podnikatelů	21

Graf 4	Počet platných živnostenských oprávnění	22
Graf 5	Nárůst výdajů ze SR spojených s pandemií Covid, oproti rozpočtovaným výdajům	24
Graf 6	Využité formy pomoci v roce 2020 v %	25
Graf 7	Vývoj cen elektřiny a plynu	26
Graf 8	Příjmy a výdaje státního rozpočtu	26
Graf 9	Neinvestiční transfery podnikatelům	27
Graf 10	Kapitálové výdaje státního rozpočtu	28
Graf 11	Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob	29
Graf 12	Daňové příjmy státního rozpočtu	29
Graf 13	Vývoj průměrné roční míry inflace	31
Graf 14	Vývoj výše základních úrokových sazeb	31
Graf 15	Vývoj úrokových sazeb nových úvěrů	32
Graf 16	Kurz české koruny vůči euru	37

1 Úvod

Tato práce se věnuje podnikatelskému prostředí v České republice a přibližuje, jak toto prostředí ovlivňuje fiskální a monetární politika. Jsou zde uvedeny důvody, jaký vliv má podnikatelské prostředí na ekonomickou situaci v České republice a proč je cílem státu snaha o vytvoření takového podnikatelského prostředí, které bude lidi motivovat k podnikatelským aktivitám, zakládání nových podniků, jejich rozvíjení a podporování fungování podnikání.

Práce vysvětluje, jaký vliv má podnikatelské prostředí na podniky a jak na podniky dopadají různé regulace, předpisy a nařízení ze strany státu. Nejasné regulační prostředí může podniky brzdit v růstu a inovacích a dodržování složitých předpisů jim může výrazně zvyšovat náklady. V práci se uvádí proč jsou podniky pro stát důležité. Jsou zdrojem hospodářského růstu, vytvářejí konkurenční prostředí a zvyšují tak dynamiku trhu. Malé a střední podniky přispívají vedle velkých společností k diverzifikaci ekonomiky a snižují tak její zranitelnost vůči rizikům spojeným s konkrétními odvětvími. Hrají zásadní roli hrají také v případě zaměstnanosti. Přispívají k tvorbě pracovních míst a podporují místní rozvoj. Především malé a střední podniky, které nemají oproti velkým podnikům takovou kapitálovou vybavenost, jejich přístup k novému kapitálu je tak obtížnější a jsou také citlivější na vnímání tržních výkyvů, se snaží stát podporovat. Stát si uvědomuje ekonomickou důležitost právě malých a středních podniků, které kromě tvorby pracovních příležitostí pomáhají také na regionální úrovni. Malým a středním podnikům pomáhá kromě státu také Evropská unie, a to prostřednictvím svých fondů, ve kterých jsou vyčleněné finanční prostředky pro členské státy právě pro tyto potřeby. Takto čerpané finanční prostředky mohou firmy použít například na inovace a výzkum, díky kterým mohou vyvinout nové technologie, následně uvést na trh nové produkty, díky kterým zvyšují svoji konkurenceschopnost. Přispívají k větší konkurenci na trhu a díky tomu k nižším cenám, vyšší kvalitě zboží a služeb a rozvoji inovací. Firmy mohou využít dotace také na další aktivity, jako je rozšíření jejich podnikatelských aktivit, financování projektů, které přispívají k ochraně životního prostředí, zlepšení pracovních podmínek pro zaměstnance a další. Dostupnost finančních zdrojů je pro podniky klíčová, při nedostupnosti těchto zdrojů, například z důvodu nedostatku finančních institucí, poskytujících úvěry na investice, může být podnikatelská činnost negativně ovlivněna. Dalším důležitým faktorem, který vstupuje do výkonnosti podniku, je dostupnost kvalifikované pracovní síly. V případě nedostatku pracovníků s potřebnými dovednostmi je ohrožena konkurenceschopnost podniku. Tento faktor dopadá také na oblast inovací a rozvoje nových technologií, kdy jsou odborní pracovníci pro podnik velmi cenní. V současné době se podnikatelé stále více zaměřují na zvyšování kvalifikace svých zaměstnanců v rámci daného podniku. Umožňují jim využívat různé vzdělávací programy a kurzy, díky kterým jsou tito zaměstnanci lépe znalostně vybavení a podniky je mohou také lépe finančně ocenit.

Pro stát je rozvoj podnikatelského prostředí velmi důležitý, podnikatelé významnou měrou přispívají do státního rozpočtu, a to v podobě daňových příjmů, které tvoří největší část celkových příjmů státního rozpočtu. Podnikatelé takto státu zajišťují pravidelný a stabilní příjem. Stát ze státního rozpočtu hradí veškeré své výdaje a současně jeho prostřednictvím provádí fiskální politiku, která ovlivňuje celou ekonomiku státu. Podnikatelské prostředí je s fiskální politikou velmi úzce spjato, kromě daňové oblasti, která představuje pro podniky povinný výdaj, řeší přístup k finančním prostředkům v podobě různých dotací a příspěvků, které jsou pro podniky finančním zdrojem. Snižování daní podnikatelům může podpořit jejich investiční aktivitu a umožnit růst a rozvoj podniků, zvýšení daní má opačný efekt a podnikům může snížit jejich ziskovost a investiční aktivitu. Vláda se snaží fiskální politiku provádět citlivě, s přihlédnutím k aktuální situaci a stavu státního rozpočtu. Pokud by byly vládní výdaje příliš vysoké a došlo by k jeho nadměrnému zadlužení, mohlo by dojít ke zhoršení makroekonomické stability a zvýšení inflace, což by negativně dopadlo také na podnikatele.

Práce se zaměřuje blíže také na monetární ekonomiku, kterou provádí centrální banka, a na její dopady na makroekonomiku a její jednotlivé oblasti. Monetární politika ovlivňuje podnikatelské prostředí především prostřednictvím úrokových sazeb, které bývají nejvíce využívaným nástrojem monetární ekonomiky. Nastavení výše měnověpolitických sazeb, o kterých rozhoduje centrální banka, se následně promítá do úrokových sazeb úvěrů a vkladů v bankách a dalších finančních institucích, a ty pak mají vliv na dostupnost úvěrů pro podniky. Vysoké úrokové sazby zvyšují podnikům náklady, které jsou se splácením úvěrů spojené. V případě, že jsou tyto náklady příliš vysoké, může se podnik rozhodnout odložit svoje investice a díky tomu zbrzdí svůj rozvoj a růst. Monetární politika může pro zajištění cenové stability využít také jiný ze svých nástrojů, kterým se tato práce blíže věnuje, případně může své nástroje a jejich využití různě kombinovat, aby dosáhla potřebného ekonomického efektu.

Monetární politika, stejně jako fiskální politika, hraje důležitou roli při vytváření a udržování stabilního a příznivého prostředí pro podnikání. Dobré podnikatelské prostředí, které je pro podnikatele přehledné a předvídatelné, může podnikům pomoci růst, prosperovat a tím zlepšovat jejich konkurenceschopnost a přispívat k hospodářskému růstu země.

2 Teoreticko-metodologická část práce

Tato část práce přibližuje podnikatelské prostředí a oblast fiskální a monetární politiky. Jsou zde vysvětleny základní pojmy, související s podnikem a podnikáním a popsány vlivy, které na podnik působí. Části, které se věnují fiskální a monetární politice uvádí hlavní cíle a nástroje těchto politik a jejich vliv na podnikatelské prostředí.

2.1 Podnikatelské prostředí

U problematiky podnikatelského prostředí je potřeba nejprve vysvětlit základní pojmy, tj. podnikatel, podnik a okolí podniku. V této kapitole je popsán také vliv politického a ekonomického prostředí, které ovlivňuje podnikatele při rozhodování o založení podniku, jsou zde zmíněny poznatky ovlivňující investiční rozhodování firem a faktory, které mají vliv na jejich investiční aktivitu a dopady fiskální a monetární politiky na podniky a podnikatelské prostředí.

2.1.1 Podnikatel, podnik a okolí podniku

Podnikatel

Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) popisuje podnikatele jako osobu, která: „*Samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku*“. Podnikatelem může být fyzická i právnická osoba, která je zapsána v obchodním rejstříku a která podniká na základě živnostenského nebo jiného oprávnění (Podnikatel.cz, 2024).

Straková et al (2020, s. 11) doplňuje, že pojem podnikatel je rovněž definován v živnostenském zákoně. Podnikatelem je zde označována fyzická a právnická osoba, která splňuje podmínky provozování živnostenského podnikání, stanovené živnostenským zákonem.

Živnostenský zákon (zákon č. 455/1991 Sb.) uvádí všeobecné podmínky provozování živnosti a zvláštní podmínky provozování živnosti. Mezi všeobecné podmínky patří plná svéprávnost, tj. osoba musí být starší 18 let, a bezúhonnost. Mezi zvláštní podmínky se řadí odborná nebo jiná způsobilost, umožňující vykonávat danou živnost (Zákony pro lidi, 2024).

Živnosti se dělí na ohlašovací a koncesované a podle typu živnosti získá podnikatel oprávnění, tj. živnostenský list nebo koncesní listinu, které ho opravňují k výkonu živnostenské činnosti (Zákony pro lidi, 2024).

Právnické osoby vymezuje zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) jako obchodní korporace, kam patří obchodní společnosti a družstva (Zákony pro lidi, 2024).

Obchodní společnosti se podle zmíněného zákona o obchodních korporacích dělí na:

- Veřejnou obchodní společnost;
- Komanditní společnost;
- Společnost s ručením omezeným;
- Akciovou společnost;
- Evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

Podnik

Podnik je v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) označen termínem obchodní závod a v paragrafu 502 tohoto zákona je definován jako „*Organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu*“ (Podnikatel.cz, 2024).

Někteří autoři, například API (2022, s. 4), charakterizují podnik odlišně, jako subjekt, který vykonává hospodářskou činnost, a to bez ohledu na svou právní formu. Za hospodářskou činnost je považována taková činnost, která spočívá v nabízení výrobků a/nebo služeb na daném trhu. Takto pojem podnik zmiňuje také Straková et al (2020, s. 11).

Jedním z typů dělení podniků je dělení podle velikosti, dělí se na mikropodniky, malé podniky, střední podniky a velké podniky. Jednotlivé kategorie zohledňují počet zaměstnanců, obrat nebo celkovou bilanci (Straková et al, 2020, s. 12).

Tabulka 1 Kategorizace podniků podle velikosti zobrazuje jednotlivá kritéria, dle kterých se podniky rozděluje. Základní kritéria pro určení velikosti podniku, převzatá z metodiky EU, jsou počet zaměstnanců a finanční hodnota podniku, kde se posuzuje roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy (API, 2022, s. 4).

Tabulka 1 Kategorizace podniků podle velikosti

Typ podniku	počet zaměstnanců	obrat	celková bilance
mikropodnik	< 10	≤ 2 mil. EUR	≤ 2 mil. EUR
malý podnik	< 50	≤ 10 mil. EUR	≤ 10 mil. EUR
střední podnik	< 250	≤ 50 mil. EUR	≤ 43 mil. EUR
velký podnik	> 250	≥ 50 mil. EUR	≥ 43 mil. EUR

Zdroj: vlastní zpracování (Straková et al, 2020, s. 12)

Ve struktuře všech podniků představují malé a střední podniky významnou většinu a jsou hnacím motorem ekonomiky. MSP zaměstnávají velké množství lidí a často jsou hlavním zdrojem nových pracovních míst v ekonomice. Přinášejí nové pracovní příležitosti, díky kterým dochází ke snižování nezaměstnanosti a růstu ekonomiky. Přispívají také k sociální soudržnosti regionů, které jsou zasaženy vyšší nezaměstnaností. V regionech, které trpí strukturálními změnami, kde velké podniky omezují svou činnost, pomáhají se zaměstnaností. Malé a střední podniky přinášejí podnikatelům možnost svobodného rozhodování a umožňují uplatnění lidí v produktivním procesu. Svobodné podnikání má však svá rizika, jedním z nich je větší osobní zodpovědnost. Pro stát představují malé a střední podniky stálý daňový příjem, který je pro něj velmi důležitý. Podpora tohoto sektoru je dlouhodobým cílem vládní politiky. Stát tyto podniky podporuje pomocí různých finančních příspěvků a dotačních programů, snaží se o zlepšování podnikatelského prostředí, ve kterém budou mít vhodné podmínky pro fungování a jejich další rozvoj. Obrázek 1 Pozitivní efekty sektoru MSP ukazuje hlavní pozitivní efekty, které sebou sektor malého a středního podnikání přináší (Straková et al, 2020, s. 13-15).

Obrázek 1 Pozitivní efekty sektoru MSP

Zdroj: Straková et al (2020, s. 14)

Malé a střední podniky mají oproti velkým podnikům výhodu ve své flexibilitě, díky které se dokáží přizpůsobit okolním podmínkám. Dokáží rychle reagovat na potřeby trhu a dosáhnout konkurenčních cen i při malém objemu výroby. Svou činnost provozují většinou s menším počtem technologií, mohou tedy nabízet nové produkty za nižší cenu. Tyto podniky jsou méně náročné na energie, suroviny a je na ně kladena také menší administrativní zátěž. Z pohledu podnikatelů patří mezi hlavní výhody malých a středních podniků zejména jednoduchá organizační struktura, nižší kapitálová náročnost při založení podniku, přímý kontakt podniku s ostatními zaměstnanci, nižší finanční náročnost na jednoho zaměstnance než je u velkých podniků a pružnost při přijímání podnikatelských rozhodnutí. Mezi nevýhody malých a středních podniků oproti velkým podnikům se řadí nedostatečná kapitálová vybavenost, obtížnější a nákladnější přístup ke kapitálu, informacím a znalostem, citlivější vnímání tržních výkyvů, z důvodu omezených kapitálových zdrojů, malá úspěšnost při získávání veřejných zakázek a vysoká závislost na zákaznících a dodavatelích (Straková et al, 2020, s. 22-26).

Okolí podniku

Podnik je výrazně ovlivňován svým okolím, důkladná analýza makrookolí a mikrookolí podniku je důležitá pro jeho prosperitu (Srpková, 2020, s. 215).

Makrookolí podniku, které na podnik působí se podle autorky dělí na:

- politické – zastupující politickou situaci a předpokládaný politický vývoj;
- ekonomické – představující hospodářskou politiku státu;
- sociální – zahrnující demografický vývoj, míru vzdělanosti obyvatelstva a další;
- technologické – sledující úroveň technologií konkurenčních podnikatelských subjektů;
- legislativní – zkoumající národní a mezinárodní legislativu;
- ekologické – které sleduje problematiku, zaměřenou za životní prostředí.

V případě mikrookolí, doporučuje autorka sledovat a analyzovat především tato hlediska:

- strukturu odvětví – sledující například konkurenční subjekty a trendy v odvětví;
- míru ziskovosti, která je v daném odvětví dosahovaná;
- klíčové faktory, které způsobují změny v odvětví, kam se řadí sezónnost, citlivost na změnu kupního chování, surovinová závislost a technologická náročnost.

Na důležitost okolí podniku a podnikového prostředí upozorňuje také Straková (2019, s. 32-33), která toto prostředí rozděluje na vnitřní a vnější. Vnitřní prostředí je tvořeno podnikovými zdroji a má na podnik přímý dopad. Nad těmito zdroji má podnik kontrolu. Podnikové zdroje je možné dále dělit na zdroje fyzické, lidské, finanční a zdroje nehmotné povahy. Vnější prostředí, které je nazýváno některými autory jako mezoprostředí, nad kterým podnik nemá kontrolu, zahrnuje zákazníky, dodavatele, konkurenty, distributory a další. Analýzou podnikového prostředí se podnik zabývá již při strategickém plánování, kdy formuluje svoji podnikovou strategii.

Podnikovému prostředí se věnuje také Fotr et al (2020, s. 60-61), který toto prostředí dělí na makroprostředí, mezoprostředí a mikroprostředí, viz Obrázek 5 Podnikové prostředí.

Obrázek 5 Podnikové prostředí

Zdroj: Fotr et al (2020, s. 56)

Fotr et al (2020, s. 56-57) uvádí, že jednou z nejznámějších metod analýzy prostředí podniku je analýza SWOT, kde každé písmeno představuje určitou analyzovanou oblast. Zkratka je složena z anglických písmen a týká se těchto oblastí:

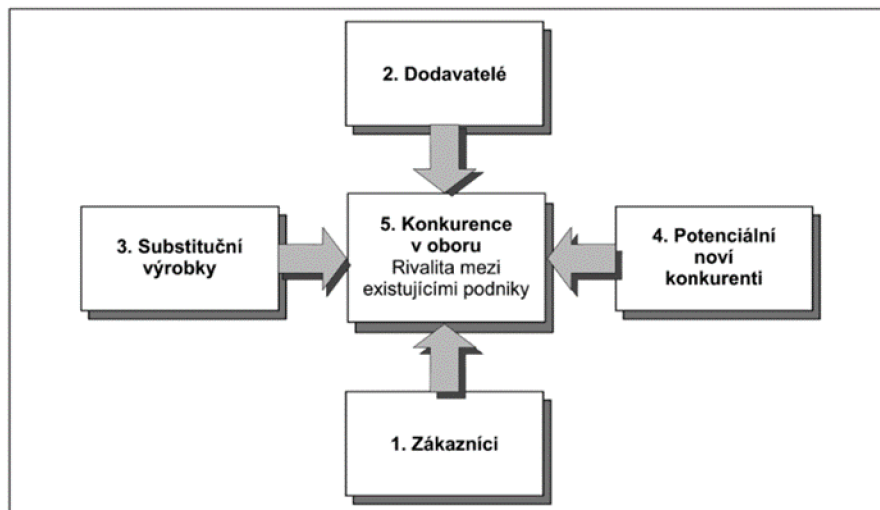
- S jako Strength, představuje silné stránky společnosti;
- W jako Weaknesses, to jsou slabé stránky společnosti;
- O jako Opportunities, zastupuje příležitosti společnosti;
- T jako Threats, představuje hrozby pro společnost.

Silné a slabé stránky se podle autora týkají interního prostředí společnosti a příležitosti a hrozby patří k externímu prostředí. Metoda analýzy SWOT je univerzální metodou, kterou je možné použít při mnoha různých analýzách.

Fotr et al (2020, s. 60-61) ve vztahu k analýze mezoprostředí uvádí, že analýza tohoto prostředí začíná rozbořem odvětví, ve kterém se chce podnik rozvíjet a v rámci odvětvové analýzy se zaměřuje na jednotlivé vlivy působící na podnik. Autor se zmiňuje o analýze podle Porterova modelu pěti sil, viz Obrázek 6 Porterův model pěti sil. Jedná se o konkurenční síly, spojené s daným oborem, který podnik analyzuje, a to:

- vyjednávací síla dodavatelů;
- vyjednávací síla odběratelů;
- hrozby ze strany konkurence;
- nebezpečí existence substitutů;
- stupeň rivality mezi firmami.

Obrázek 6 Porterův model pěti sil

Zdroj: Fotr et al (2020, s. 61)

Straková (2019, s. 32-33) doplňuje, že Porterovy práce uvádějí důležitost představy, které skupiny zákazníků a jaké potřeby budou v nejbližších letech dominující. Podle Portera je dobrá analýza zásadní a umožňuje nalezení správné strategie pro úspěšné fungování podniku.

Straková et al (2020, s. 52) uvádí také další analýzu, která je spojována se strategickým rozhodováním podniku, ta pracuje s pojmy rudé a modré oceány. Tato strategie se zaměřuje na tržní prostředí a možnost získání tržního podílu na úkor konkurence.

2.1.2 Politické a ekonomické prostředí

Politické a ekonomické prostředí dané země je podle Hučky et al (2021, s. 64–66) důležitým aspektem podnikatelského rozhodování. Politické prostředí ovlivňuje podnikatelské příležitosti z pohledu rizika a výnosnosti. Podnikatelská svoboda povzbuzuje podnikatelské příležitosti tím, že dává podnikatelům možnost vytvářet nové firmy a usnadňuje tak ekonomickou aktivitu lidí. Právní stát, který umožňuje vlastnit a směňovat aktiva, zvyšuje využití podnikatelských

příležitostí. Takové právní prostředí vzbuzuje důvěru, že vydělaný zisk z podnikání jim nebude svévolně odebrán a dává jim jistotu stabilního zákonného rámce, který zajistí stejná pravidla hry i do budoucna. Vykonávání podnikatelské aktivity je také snazší v tržním prostředí, tj. v decentralizovaném prostředí, kdy jednotlivé firmy pracují s vlastními dílčími informacemi.

Autor vysvětluje vliv ekonomického prostředí na prostředí podnikatelské. Podnikatelům se lépe daří v silné a bohaté ekonomice, ve které je větší poptávka po zboží a službách. Bohatá ekonomika poskytuje potenciálním podnikatelům kapitál, pozitivně ovlivňuje postoj lidí k podnikání a povzbuzuje tak podnikatelskou aktivitu. V ekonomickém prostředí, ve kterém je stabilní fiskální a monetární politika, dochází k povzbuzování podnikatelských příležitostí, jelikož v takovém prostředí se podnikatelé ve svých rozhodováních cítí jistější. Pokud lidé pociťují ekonomickou nestabilitu, měnovou nestabilitu nebo je vysoká inflace, velmi obtížně se pak rozhodují zda budou investovat do podnikatelských příležitostí. Vzhledem k tomu, že se podnikatelé rozhodují v určitém okamžiku, kdy získávají zdroje, ale výstupy prodávají v pozdější době, je pro ně stabilní ekonomické prostředí velmi důležité. Možné ekonomické šoky jim mohou zkomplikovat situaci a výrazně ovlivnit budoucí podnikatelská rozhodnutí. Důležitou roli v podnikatelském rozhodování hraje také dostupnost kapitálu a daňové zatížení dané země.

Jak již bylo uvedeno, významný vliv na podnikatelské rozhodování má okolí podniku. Podnikatelé musí neustále sledovat dění ve svém okolí. Mnohé informace mohou čerpat z bankovních a vládních predikcí vývoje ekonomiky a z přehledů o vývoji skutečné ekonomické situace. Ve všech svých finančních rozhodnutích musí podnik zohlednit faktor času a rizika, převážně u dlouhodobého finančního rozhodování, aby se v případě neočekávaných situací nedostal do finančních potíží. Především v začátcích podnikání musí mít podnik kromě peněžních prostředků potřebných na pořízení oběžného a dlouhodobého majetku také finanční prostředky na běžné financování. Podnik musí být schopen hradit své závazky průběžně (Straková, 2020, s. 37).

2.1.3 Majetek podniku a jeho struktura

Majetkem podniku se rozumí souhrn všech věcí, peněz, pohledávek a dalších majetkových hodnot, které patří podnikateli a slouží pro jeho potřeby v podnikání. Rozděluje se do dvou základních skupin, a to na dlouhodobý majetek, který je možné nazvat také jako investiční majetek, a majetek oběžný (Synek et al, 2015, s. 145).

Dlouhodobý majetek slouží podniku dlouhou dobu, obvykle déle než 1 rok a člení se do tří základních skupin (Synek et al, 2015, s. 145):

- dlouhodobý hmotný majetek;
- dlouhodobý nehmotný majetek;
- dlouhodobý finanční majetek.

Dlouhodobý hmotný majetek zahrnuje budovy, stavby, stroje, výrobní zařízení, dopravní prostředky a slouží podniku většinou velmi dlouhou dobu. Dlouhodobý nehmotný majetek tvoří patenty, licence, software, ale také různá autorská a vydavatelská práva. Dlouhodobý finanční majetek zahrnuje cenné papíry v podobě akcií a dluhopisů, které podnik koupil jako dlouhodobou investici, patří sem také podíly v jiných podnicích (Synek et al, 2015, s. 145-146).

Oběžný majetek je majetek krátkodobý, slouží podniku kratší dobu než 1 rok a jedná se o majetek provozní, který obsahuje materiál, hotové a rozpracované výrobky, ale také hotovost v pokladně a peníze na účtu v bance (Synek et al, 2015, s. 146).

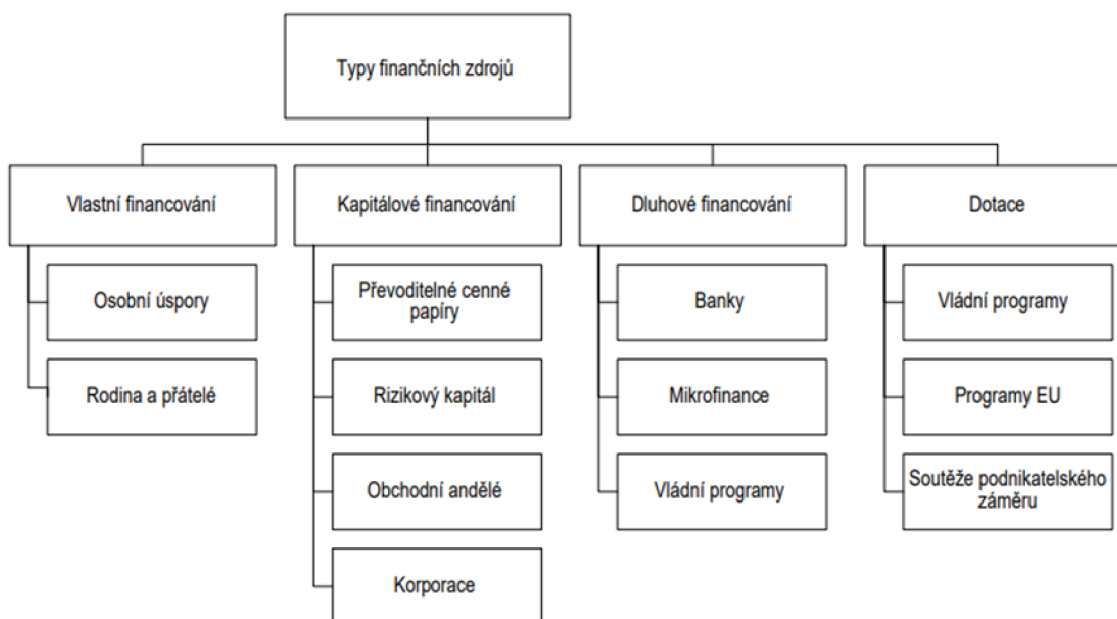
2.1.4 Kapitál

Kapitál a jeho dostupnost je pro podniky klíčový. Obstarávání finančních zdrojů a jejich následné využití patří mezi základní podnikové činnosti. Podnik musí nejprve zjistit kolik kapitálu bude potřebovat, v jaké struktuře a na co bude určen. Důležité je také určení času a rizika. V případě času se musí podnik rozhodnout zda zvolí delší dobu splatnosti, kdy může podnik dosáhnout vyšší zisk nebo kratší dobu splatnosti. V případě rizika se podnik rozhoduje, zda zvolí vyšší riziko s možností většího zisku nebo menší riziko, které podniku přinese menší zisk (Procházková, Jelínková, 2018, s. 118).

Straková et al (2020, s. 38) uvádí, že kapitál podniku se člení podle vlastnictví a podle času. Podle vlastnictví se dělí na vlastní a cizí, kdy vlastní kapitál je ve vlastnictví majitele a cizí kapitál je půjčený, jedná se o dluh, který musí podnik vrátit. Vlastní kapitál je trvalým zdrojem financování, je tvořen peněžními a nepeněžními vklady a pro externí subjekty představuje pozitivní signál, že je majitel ochoten podílet se na podnikatelském riziku. Cizí kapitál, který využívá většina podniků pro financování svých potřeb, se dělí na krátkodobý, který je splatný do 1 roku a dlouhodobý, se splatností delší než 1 rok. Mezi krátkodobý cizí kapitál patří bankovní úvěry, závazky vůči zaměstnancům a státu, dodavatelské a odběratelské úvěry. Dlouhodobý cizí kapitál představují dlouhodobé bankovní úvěry a dlouhodobé závazky.

Hučka et al (2021, s. 75) rozděluje finanční zdroje také na vlastní a cizí, jednotlivé typy zdrojů detailněji specifikuje, viz. Graf 1 Typy finančních zdrojů. U vlastních zdrojů zmiňuje především vlastní úspory, u cizích zdrojů neboli zdrojů externích, které podnik získává ze svého okolí, uvádí rozdělení na kapitálové financování, dluhové financování a dotace. Kapitálové financování zahrnuje převod části firmy na investory a dluhové financování představuje finanční povinnost podniku vrátit poskytnuté prostředky, navýšené o předem domluvenou částku úroku. Dotace představují získání finančních prostředků v podobě grantů a různých příspěvků.

Graf 1 Typy finančních zdrojů

Zdroj: Hučka et al (2021, s. 75)

Kapitálové financování

Kapitálové financování se podle grafu 1 rozděluje na převoditelné cenné papíry, rizikový kapitál, obchodní anděly a korporace. Převoditelné cenné papíry jsou finančním nástrojem dovolujícím investorovi vlastnit prioritní akcie podniku, jež mají likvidační přednost a současně umožňují převod na běžné akcie. Rizikový kapitál je finanční nástroj, který zajistí podniku finanční podporu od rizikových kapitalistů a ti získají podíl vlastního kapitálu firmy. Obchodní andělé jsou soukromé osoby, investující do nových firem pro své vlastní uspokojení a jako investoři mají možnost úzce spolupracovat s podnikatelem. Korporace investující do nových podniků získávají přístup k novým produktům nebo technologiím, které tento podnik vlastní (Hučka et al, 2021, s. 75-76).

Dluhové financování

Dluhové financování je forma půjčky, kterou podnik za předem stanovených podmínek musí věřiteli vrátit. Banky poskytují podnikům různé typy půjček na různě dlouhé období. Mohou to být půjčky a úvěry krátkodobé nebo dlouhodobé a dle typu s konkrétním datem splatnosti, případně bez konkrétního data splatnosti, kdy firmy čerpají a splácí půjčené finanční prostředky průběžně. Bankovní úvěry s průběžným čerpáním do určité výše úvěru a s určitou úrokovou sazbou jsou pro banky v případě nových firem rizikové. Mikrofinance jsou nástrojem dluhového financování především pro nemajetné podnikatele, kteří nemají přístup k bankovním úvěrům a půjčují si takto finanční prostředky od nebankovních organizací. Další ze způsobů, jak mohou firmy získat přístup k finančním prostředkům v rámci dluhového financování jsou vládní programy, které poskytují věřitelům záruky za nové firmy, případně uhradí novým firmám určitou část úroků z bankovních úvěrů (Hučka et al, 2021, s. 76–77).

Důležitou roli u dluhového financování hraje výše úroků, které musí podnikatel za zapůjčení finančních prostředků zaplatit a na kterou má kromě rizikovosti podnikatele vliv také aktuální monetární politika. Monetární politika, kterou provádí centrální banka, využívá různé nástroje k ovlivňování nabídky peněz na trhu a jedním z nástrojů je nastavení základní úrokové sazby, popsané v části 2.3 Monetární politika, která následně ovlivňuje výši úrokových sazeb komerčních bank. Zvýšení úrokových sazeb zvyšuje podnikatelům náklady na financování, tím jim zhoršuje dostupnost finančních zdrojů a možnost pořizování investic, které jsou důležitým faktorem růstu podniku. Zvyšování úrokových sazeb může menší podniky odradit od případného využívání bankovních úvěrů a od realizace plánovaných projektů (ČTK, 2021).

Monetární politice se věnuje samostatná část této práce níže.

Dotace

Čerpání finančních prostředků ve formě dotací je u podnikatelů oblíbené z důvodu snazší dostupnosti těchto prostředků. Jedná se o finanční prostředky, které stát odebere soukromým subjektům v podobě daní a následně je přesměruje ve prospěch podnikatelů v podobě dotačních programů. Dotační programy je možné rozdělit dle typu na vládní dotace ve formě grantů, kdy firmy čerpají získané finanční prostředky na celou řadu podporovaných aktivit z domácích zdrojů, z dotačních programů ministerstev, tj. ze státního rozpočtu, jsou tedy ovlivňovány fiskální a rozpočtovou politikou státu. Finanční prostředky mohou firmy čerpat také ze zahraničních zdrojů, z rozpočtu EU, v rámci jednotlivých programů EU. Dotace firmy čerpají např. na inovace, výzkumné a vývojové aktivity atd. Do kategorie dotací spadají také různé soutěže podnikatelského záměru, kdy se hodnotí příjemce finančních prostředků podle kvality podnikatelského plánu (Hučka et al, 2021, s. 77).

Businessinfo.cz (2024) uvádí stejně jako Hučka et al (2021, s. 77), že podpora financovaná ze státních zdrojů může mít podle podobu dotace, zmiňuje také záruky a možnost využití zvýhodněného úvěru. Podpora v podobě záruky je realizována prostřednictvím Národní rozvojové banky (dále NRB), která pomáhá malým a středním podnikatelům zjednodušit přístup k bankovním úvěrům, umožňujícím realizaci jejich podnikatelských projektů. NRB podnikatelům pomáhá získat zvýhodněné úvěry, využívající prostředky státního rozpočtu a strukturálních fondů a krajů. Zmiňuje také dotace ze zahraničních zdrojů, financovaných z evropských fondů, kdy se jedná o nevratnou dotaci nebo zvýhodněnou půjčku. Podnikatelé mají možnost čerpat finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů, dle různých programů a zaměření. V současné době mohou podnikatelé čerpat podporu z programů, které jsou zaměřené především na konkurenceschopnost podnikatelů, na výzkum, vývoj a inovace, digitalizaci, energetické úspory a obnovitelné zdroje a další.

Česká republika dostala možnost čerpat finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů na různé typy projektů. V programovém období 2014-2020 měla k dispozici přes 25 miliard eur a v programovém období 2021-2027 se jedná o částku 21 miliard EUR. U dotačních programů platí pravidlo M+3, tj. na projekty, které jsou schválené v daném programovém období, mohou podnikatelé čerpat finanční prostředky ještě v následujících 3 letech (DotaceEU, 2024).

2.1.5 Podnikové investice

Podnik, který je v dobré finanční kondici, by měl plánovat investici finančních prostředků, a to jak do obnovy, tak do rozvoje podniku. Investice se rozdělují podle různých kritérií, například zda se jedná o jednorázový peněžní výdaj, kdy je investice určena na pořízení dlouhodobého majetku nebo opakující se výdaj, sloužící například na obnovu majetku, který již podnik vlastní. Podnik investuje proto, protože očekává vyšší užitek z investice při srovnání se současným užitekem. Podnik očekává, že mu investice bude přinášet příjmy po delší časové období a bude mít dlouhodobý dopad na podnikání. Své investice podnik člení na:

- hmotné investice;
- finanční investice;
- nehmotné investice.

Mezi hmotné investice patří obnova dlouhodobého majetku, případně jeho rozšíření, za účelem navýšení výrobní kapacity. Finanční investice představují například nákup cenných papírů. Mezi nehmotné investice se řadí investice do softwaru a výzkumu a vývoje (Procházková, Jelínková, 2018, s. 158–159).

Autorky člení investice do podniku podle jejich použití na:

- rozvojové investice;
- obnovovací investice;
- mandatorní investice.

Rozvojové investice jsou použity na podporu rozvoje podniku, umožňují rozšířit jeho výrobní kapacitu, investování do nových technologií, výzkumu a vývoje. Rozvojové investice umožňují podniku následně zvýšit jeho tržby. Obnovovací investice jsou určeny na obnovu současného majetku za účelem zachování současné výkonnosti podniku, případně ke zvýšení výkonnosti. Patří sem také náhrada stávajícího výrobního zařízení, kdy zakoupená vylepšená technologie nahradí stávající. Mandatorní investice je typem investice, která nemusí podniku přinášet

navýšení výkonnosti nebo výrobní kapacity, je však nezbytná z důvodu splnění patřičné legislativy, kdy se jedná například o investici do ochrany životního prostředí (Procházková, Jelínková, 2018, s. 158–159).

2.2 Fiskální politika

Fiskální politika podnikatele a podnikatelské prostředí výrazně ovlivňuje. V této kapitole jsou popsány její cíle a nástroje a její vliv na podnikatelské prostředí a ekonomiku.

Fiskální politika patří mezi hlavní nástroje makroekonomické politiky státu, jejímž cílem je stabilizace hospodářského vývoje ekonomiky, působí proti výkyvům hospodářského cyklu. Fiskální politiku provádí vláda, a to prostřednictvím veřejných rozpočtů, především prostřednictvím státního rozpočtu.

NRR (2023) upozorňuje na skutečnost, že fiskální a rozpočtová politika jsou často zaměňovány. Fiskální politika se zaměřuje na nastolení ekonomické rovnováhy, podporuje ekonomický růst s využitím nástrojů rozpočtové politiky. Rozpočtová politika je podmnožinou fiskální politiky, představuje procesy, které se odehrávají v rámci soustavy veřejných rozpočtů a jejichž cílem je zajištění dostatečných příjmů pro realizaci veřejných výdajů.

Jurečka et al (2023, s. 216) doplňuje, že pomocí veřejných rozpočtů, na kterých se shromažďují finanční prostředky, vláda zabezpečuje potřeby státu. Nejvýznamnější a největší částí těchto rozpočtů je státní rozpočet, následují jednotlivé rozpočty, např. rozpočty zdravotních pojišťoven, rozpočty územních samosprávných celků, veřejných fondů a další.

2.2.1 Expanzivní a restriktivní fiskální politika

Z hlediska typové klasifikace se fiskální politika rozděluje na dva základní typy, na expanzivní a restriktivní. Expanzivní fiskální politika se využívá v období recese, kdy vláda její pomocí podporuje soukromý a podnikatelský sektor, dochází ke snížení daní či ke zvýšení vládních výdajů. Díky snižování daňové zátěže a růstu dotací státu roste soukromá spotřeba a zvyšují se investice. Cílem je zvýšení produktu a snížení míry nezaměstnanosti, což ale může způsobit zvýšení inflace (Kubátová et al, 2016, s. 89-90).

Restriktivní fiskální politika se uplatňuje v období konjunktury, kdy se vláda její pomocí snaží zabránit například přehřátí ekonomiky, snížit deficit státního rozpočtu či zbrzdit inflační růst. V případě uplatnění restriktivní politiky dochází ke zvyšování daní a/nebo snižování vládních výdajů. V případě zvyšování daní a poklesu dotací státu, klesá soukromá spotřeba, klesají investice a roste míra nezaměstnanosti. Jejím cílem je především zabránit přehřátí ekonomiky a snížit inflaci (Kubátová et al, 2016, s. 89-90).

Autorka uvádí, že z hlediska ovlivňování kolísání ekonomiky v rámci hospodářského cyklu zastává fiskální politika funkci stabilizační. Jejím cílem je eliminace negativních důsledků makroekonomických tržních selhání, podporuje co nejmenší nezaměstnanost a co nejnižší inflaci.

2.2.2 Keynesiánská teorie

Existují různé přístupy k úloze fiskální politiky. Brčák et al (2020, s. 17-18) se zmiňuje o anglickém ekonomovi jménem John Maynard Keynes, který propagoval využívání fiskální politiky. Zaměřoval se na faktory určující úroveň a růst produktu, které zkoumal z pohledu vytváření tzv. efektivní poptávky. Podle jeho názoru by měla být v době deprese více stimulována agregátní poptávka za pomoci výdajů ze státního rozpočtu a v době konjunktury by měl být schodek státního rozpočtu pomocí příjmů státu snižován. Vysvětloval, že při tomto

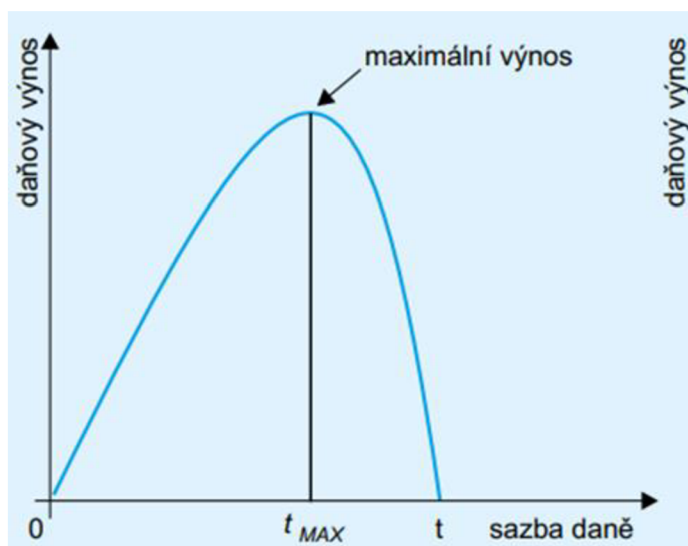
přístupu vlády dojde v době stagnující ekonomiky ke zvýšení množství veřejných zakázek a snížení nezaměstnanosti, stát tak vybere více peněz na daních, ze kterých sníží vzniklý schodek státního rozpočtu. Keynesiánci, zastánci názorů J. M. Keynese, považují právě nezaměstnanost za největší hrozbu fungující ekonomiky.

2.2.3 Teorie strany nabídky

Ekonomie strany nabídky je teorií, která vychází ze Sayova zákona trhů a z přesvědčení, že míra zdanění má zásadní vliv na produkci. Sayův zákon trhů se soustřeďuje na tržní nabídku a předpokládá, že to, co se vyprodukuje, to se na trhu prodá. Tato teorie odmítá jakoukoliv vládní regulaci, která se zaměřuje na stranu poptávky, ale považuje za důležité zvýšení výroby, tj. zaměřuje se na stranu nabídky (Brčák et al, 2020, s. 22).

J. Wanniski, jeden z hlavních zastánců teorie nabídky uvedl, že hlavní motivací lidí, proč pracovat je maximalizace jejich životního standardu neboli maximalizace příjmu, který daně snižují. Daně z kapitálu demotivují firmy investovat a daně z příjmů fyzických osob demotivují lidi pracovat. Arthur Laffer, významný zastávce teorie nabídky, popsal vztah mezi procentní sazbou daní a objemem daní vybraných státem. Tento vztah zachycuje tzv. Lafferova křivka, viz Graf 2 Lafferova křivka (Brčák et al, 2020, s. 22).

Graf 2 Lafferova křivka

Zdroj: Rojiček et al (2020, s. 328)

Graf 2 popisuje vztah mezi daňovými sazbami a daňovými výnosy a ukazuje optimální míru zdanění, při které dochází k maximálnímu výnosu. Tento vztah ilustruje, že do určité výše daňové sazby daňový výnos roste, s rostoucí sazbou daně se však začne snižovat. Rojiček et al (2020, s. 328) uvádí, že: „Vztah mezi sazbou daně a deklarováním základem je intuitivně negativní. Čím vyšší je sazba daně, tím nižší je přiznaný základ. Tento vztah, který stojí za Lafferovou křivkou, je dán tím, že nižší sazba motivuje hospodářský růst (a stimuluje objem zisků), snižuje motivaci se daním vyhýbat a láká zahraniční subjekty k investování v dané ekonomice“.

2.2.4 Vliv daní na podnikatelské prostředí

Vyšší daně mají z pohledu podnikatelské aktivity různé dopady, například v podobě menší ochoty lidí přijímat snížené výdělků, což je odrazuje od přechodu mezi osoby samostatně výdělečně činné. Lidé si uvědomují snížení ziskovosti v případě, že by chtěli využít nějaké podnikatelské příležitosti, čímž se snižuje jejich ochota podnikatelskou příležitost využít. Hlavním viníkem snížení úrovně produktivní podnikatelské aktivity je právě vysoká míra zdanění. Vysoká míra daňového zatížení vede také k pomalejšímu růstu nových firem, zvýšení pravděpodobnosti jejich selhání, ale také zkracování podnikatelského rozhodování (Hučka et al, 2021, s. 66).

Jak uvádí Smržová (2020, s. 299-300), daňový systém musí být jednoduchý a přehledný, aby každý znal rozsah svých daňových povinností. Stát musí nastavit taková opatření, aby kromě stimulační funkce daní vyvolal i motivaci k jejich placení. Daňové subjekty může od placení daní odrazovat například administrativní náročnost a nestabilní právní úpravy daní. Daně by měly splňovat požadavky daňové spravedlnosti, ale měly by být dostatečně výnosné a pružné, aby z nich bylo možné uspokojit celospolečenské potřeby. Daňové zatížení by mělo být únosné, aby byla zachována motivace investovat do společnosti.

Každý daňový subjekt se dle autorky snaží svoji daňovou povinnost minimalizovat a využívá k tomu různé způsoby. Patří sem daňové úspory, vyhnutí se dani a daňové úniky. V případě daňové úspory využívá daňový subjekt možnost snížení základu daně, dle možných zákonných postupů. Vyhnutí se dani je způsob, kdy daňový subjekt minimalizuje svoji daňovou povinnost za pomoci skulin v zákoně. Posledním z uvedených způsobů je daňový únik, který představuje protiprávní jednání, s cílem zkrátit svoji daňovou povinnost.

Z výše uvedeného vyplývá, že čím jsou vyšší daně, tím více se daňové subjekty snaží najít způsob, jak se daňové povinnosti vyhnout, dochází tak k daňovým únikům, tj. nižším příjmům do státního rozpočtu. Vysoké daně způsobují také menší ochotu podnikat, dochází k pomalejšímu růstu nových podniků a v případě zaměstnanců, kterým vyšší daně snižují mzdu, dochází k nespokojenosti s výdělkem.

Vláda může v rámci své daňové politiky rozhodnout v mimořádných situacích o mimořádné dani. Koncept mimořádné daně není podle MFČR (2022) ve světě novinkou, byl již dříve použit např. v USA nebo ve Velké Británii, a to právě za účelem přerozdělení finančních prostředků tak, aby byla sdílena zátěž externího šoku a realokovány nadměrné zisky.

Odborná veřejnost se k mimořádné dani, uváděné také jako windfall tax, staví kriticky, mluví o ní jako o nástroji, jehož použití je potřeba velmi pečlivě zvážit. Zmiňuje, že tento nástroj s sebou nese znejistění podnikatelského prostředí v České republice a přináší obavu, že si nikdo nemůže být jistý, že vláda nesáhne v případě nouze také na jiná odvětví. Je potřeba najít takové řešení, aby bylo dosaženo potřebného fiskálního efektu, a přitom to co nejméně narušilo podnikatelské prostředí (ČTK, iDnes.cz, 2022).

2.2.5 Státní rozpočet

Jak již bylo uvedeno, fiskální politiku provádí vláda, a to prostřednictvím veřejných rozpočtů. Největším a nejvýznamnějším veřejným rozpočtem je státní rozpočet.

MFČR (2023a, s. 11) vysvětluje, že státní rozpočet je určitým finančním plánem, jak bude stát hospodařit s finančními prostředky v daném rozpočtovém roce. Rozpočtový rok je v České republice stejný jako rok kalendářní. Státní rozpočet je peněžním fondem, který představuje bilanci příjmů a výdajů státu. Na straně příjmů se objevují položky, ze kterých budou aktivity státu financovány. Jedná se o daňové příjmy, příjmy ze sociálního zabezpečení, různé poplatky

a jiné příjmy státu. Na straně výdajů se jedná o jednotlivé aktivity, které stát plánuje financovat. Sem patří například oblast školství, zdravotní péče, dále výdaje na důchody, obranu a jiné.

Státní rozpočet může být vyrovnaný nebo nevyrovnaný. Pokud je vyrovnaný, příjmy a výdaje jsou ve stejné výši a nevzniká tak žádný přebytek ani deficit. Pokud je státní rozpočet nevyrovnaný, znamená to, že příjmová a výdajová strana jsou rozdílné. V případě vyšší příjmové strany, se hovoří o přebytku a v případě vyšší výdajové strany se hovoří o deficitu státního rozpočtu. Mnohem častěji je státní rozpočet deficitní a deficity se jen velmi obtížně odstraňují (Jurečka et al, 2017, s. 289).

Příjmy státního rozpočtu

Hlavní položkou příjmů státního rozpočtu jsou daňové příjmy. Představují příjem, který se přesouvá ze soukromého do veřejného sektoru, a to v podobě povinné, zákonem určené platby do veřejného rozpočtu. Daň plní funkci shromažďování peněžních prostředků ve státním rozpočtu, ze kterých jsou následně kryty státní výdaje. Daňový systém rozeznává dva základní typy daní, a to daně přímé a nepřímé. Mezi přímé daně patří osobní důchodová daň, což je daň z příjmu fyzických osob, daň ze zisku firem, což je daň z příjmu právnických osob a daň majetková, kam patří daň z nemovitých věcí a dědická daň. Nepřímá daň je taková daň, která je součástí ceny statku a je stržena v okamžiku nákupu daného statku. Mezi nepřímé daně řadíme spotřební daň a daň z přidané hodnoty, označovanou jako DPH. Jedním z typů nepřímé daně například také clo (Jurečka et al, 2023, s. 220-221).

Kromě daňových příjmů, jsou významnou položkou příjmů státního rozpočtu dle MFČR (2023a, s. 16) příjmy z pojistného na sociální zabezpečení.

Pojistné na sociální zabezpečení má v ČR také daňový charakter, tyto platby pravidelně zatěžují právnické i fyzické osoby a snižují jim tak jejich skutečné příjmy. Jedná se tedy o další finanční zatížení práce, které může oslabovat ochotu podniků zaměstnávat lidi.

Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu, jak je popisuje MFČR (2023a, s. 22), se rozdělují na mandatorní výdaje, quasi-mandatorní výdaje a nemandatorní výdaje.

Mandatorní výdaje jsou ekonomy označovány jako výdaje, které je stát povinen zajišťovat ze zákona. Řadí se mezi ně dávky důchodového pojištění, které tvoří největší část mandatorních výdajů, dále sociální dávky a nemocenské pojištění, platby státu do systému zdravotního pojištění, podpora v nezaměstnanosti, výdaje na obsluhu dluhu a další. Patří sem také výdaje, které jsou stanoveny jinými právními normami, kam spadají odvody a příspěvky do rozpočtu EU a mezinárodních organizací, státní záruky a dotace na obnovitelné zdroje.

Quasi-mandatorní výdaje nejsou dle MFČR (2023a, s. 22) přímo stanoveny zákonem, ale také představují nezbytné výdaje, zajišťují chod státu. Mezi tyto výdaje patří platy státních zaměstnanců, platy pracovníků organizačních složek státu a příspěvkových organizací a výdaje státu na obranu.

Nemandatorní výdaje jsou takové výdaje, které vládě umožňují reagovat na hospodářský vývoj a umožňují jí rozvíjet společnost a ekonomiku. Jedná se o výdaje na financování školství, sportu a dopravní infrastruktury (MFČR, 2023a, s. 22).

Důležitou roli u příjmů a výdajů státního rozpočtu hraje také to, zda je jejich výše a struktura výsledkem jednorázových rozhodnutí, případně zda rozhodnutí vyplývají z vývoje ekonomiky. Jedná se o diskreční opatření a vestavěné stabilizátory (Jurečka et al, 2023, s. 218).

Diskreční neboli vědomá opatření se podle autora týkají jednorázových rozhodnutí vlády a jsou přijímána na základě zvážení makroekonomické situace. Mezi tato opatření patří změny daňových sazeb nebo stanovení výše vládních výdajů. Vláda takto jedná v zájmu podpory makroekonomické rovnováhy.

Vestavěné stabilizátory autor vysvětluje jako takové nástroje fiskální politiky, které působí v hospodářství automaticky, poté co jsou podle diskrečního rozhodnutí zavedena. Podstatou vestavěných stabilizátorů je automatické zmírňování výkyvů v ekonomice.

Maatyová et al (2015, s. 160) doplňuje, že vestavěné stabilizátory jsou automatické stabilizátory, které mají dlouhodobý charakter. V době recese fungují expanzivně, zajišťují například automatické zvyšování výplat podpor v nezaměstnanosti, a v době konjunktury fungují restriktivně, příkladem je automatické zvyšování daňových sazeb. Vestavěné stabilizátory jsou zabudovány v systému a mohou při srovnání s diskrečním opatřením reagovat rychleji na změny v ekonomice. Mezi vestavěné stabilizátory patří progresivní zdanění příjmů, sociální transfery, výplata dávek v nezaměstnanosti, pojištění v nezaměstnanosti a další.

Dalším ze způsobů členění výdajů je podle Maatyové et al (2015, s. 48-49) členění ekonomické, které tyto výdaje dělí na běžné a kapitálové. Běžné výdaje představují výdaje na provozní činnost, spadají sem například platy zaměstnanců ministerstva, výdaje na energie, nákup spotřebního materiálu atd. Jedná se o výdaje, které se běžně opakují. Kapitálové výdaje představují výdaje na investice do statků, které budou přinášet veřejnosti budoucí užitek a řadí se sem například výdaje na výstavbu dálnic, které následně umožní řidičům rychlejší a snadnější cestování nebo výdaje spojené s výstavbou atomové elektrárny, která zajistí soběstačnost z elektrické energie a nižší náklady pro veřejnost.

MFČR (2024a) zmiňuje jednotlivé položky detailněji, u běžných výdajů uvádí kromě již zmíněných platů například výdaje na obsluhu státního dluhu, různé druhy sociálních dávek, stavební spoření, příspěvek na důchodové připojištění a nefinanční transfery podnikatelům. V případě kapitálových výdajů zmiňuje investiční nákupy, investiční transfery podnikatelům, investiční transfery státním fondům a různým příspěvkovým organizacím a další.

2.2.6 Veřejný a státní dluh

Veřejný dluh je celkový dluh, zahrnující státní dluh a dluhy plynoucí z deficitů dalších rozpočtů, kam patří rozpočty územních samospráv a systém veřejného zdravotního pojištění. Státní dluh reprezentuje největší část veřejného dluhu a obsahuje sumu nesplacených půjček, které si vláda musela půjčit na krytí deficitů jednotlivých rozpočtů a nesplacených úroků. Zatímco deficit státního rozpočtu vzniká v rámci jednoho roku, státní dluh vzniká kumulací deficitů a úroků a jeho stav se zjišťuje k určitému datu (Jurečka et. al, 2023, s. 243).

Podle NRR (2023) tvoří podíl státního dluhu na veřejném dluhu přibližně 90 %. NRR uvádí, že dluh je tvořen dluhy státu, které odpovídají jmenovitým hodnotám jím vydaných dluhopisů a obsahuje dluhy z přijatých zápůjček a úvěrů státu a dluhy z vystavených směnek.

V posledních letech došlo dle MFČR (2023b) díky mimořádným výdajům, spojeným například s epidemií koronaviru, následnou vysokou inflací a válkou na Ukrajině, která způsobila mimo jiné energetickou krizi, k navýšení státního dluhu. Na státní rozpočet negativně dopadá také dlouhodobé deficitní hospodaření účtu důchodového systému. Vláda se z důvodu potřeby ozdravení veřejných financí rozhodla přijmout opatření v podobě konsolidačního balíčku, jehož nejvýznamnější příjmovou položkou je nárůst sazby daně z příjmů právnických osob o 2 procentní body, což by mohlo mít na právnické osoby významný negativní dopad. Na výdajové straně počítá konsolidační balíček především s poklesem vyplácených dotací, škrty v platové sféře a snížením provozních výdajů ve všech resortech.

Výše veřejného dluhu a schopnost státu tento dluh splácet se promítá do ratingového hodnocení dané země. Kurzy (2024a) uvádí, že rating srovnává a hodnotí státy a obchodní společnosti vzhledem k jejich závazkům, tj. jak jsou schopni splácet úvěry. Rating vyjadřuje důvěryhodnost dlužníka, míru rizika při investici, usnadňuje věřitelům rozhodnutí o přidělení úvěrů a usnadňuje rozhodování o spolupráci s daným subjektem. Ratingové hodnocení vydávají nezávislé subjekty, ratingové agentury, které ve svých hodnoceních berou v úvahu vnější i vnitřní faktory. Mezi nejznámější a nejuznávanější ratingové společnosti patří společnosti Moody's, Standard & Poor's Global ratings (S&P) a Fitch ratings. Ratingové hodnocení je důležité hlavně pro investory, banky, státní instituce, emitenty a makléře, kteří využívají informace z ratingu ke strategickým rozhodnutím v různých oblastech podnikání.

Z uvedeného vyplývá, že ratingové hodnocení může mít významný vliv na podnikatelské aktivity. Pozitivní ratingové hodnocení může podpořit vznik nových firem a celkově investiční aktivitu podnikatelů v dané zemi. Podle Kurzů (2024b) potvrdila v únoru 2024 ratingová agentura Moody's rating ČR se stabilním výhledem, dlouhodobý rating tak zůstává nezměněný, tj. jedná se o pozitivní zprávu pro podnikatele a investory.

Financování státního dluhu

Maaytová et al (2015, s. 188-189) uvádí několik variant řešení financování dluhu. Zmiňuje dluhové financování, peněžní řešení a financování z výnosů prodeje vládních aktiv. Dluhové financování je varianta, kdy stát získá finanční prostředky prodejem státních dluhopisů, které si mohou koupit domácí nebo zahraniční subjekty. Peněžní řešení neboli monetizace deficitu je variantou financování dluhu, kdy vláda požádá centrální banku, aby odkoupila státní dluhopisy. Centrální banka emituje peníze, za které nakoupí státní dluhopisy a kterými vláda uhradí dluh. Poslední uvedenou variantou je financování z výnosů z prodeje vládních aktiv. Tento způsob představuje jednorázové financování, objem vládních aktiv k prodeji je omezen.

Jurečka et al (2017, s. 230-233) zmínil dvě varianty možného financování státního deficitu, daňové financování a dluhové financování. Daňové financování deficitu je varianta, kdy je příjem státního rozpočtu navýšen pomocí zvýšení daní. Jedná se však o nepopulární a procesně náročné řešení. Druhou variantou je dluhové financování, které se následně dělí na 3 typy, a to:

- monetizace deficitu;
- úvěr ze zahraničí;
- emise státních dluhopisů.

Autor popsal monetizaci deficitu tak, že vláda vydá státní dluhopisy, ty prodá centrální bance a získá tak finanční prostředky na pokrytí deficitu státního rozpočtu. Vzhledem k tomu, že centrální banka koupí státní dluhopisy, tím emituje dodatečné peníze, tak vzniká situace, kdy dojde ke zvýšení nabídky peněz v ekonomice, což může následně vyvolat inflační tlaky. Centrální banka však není povinna tento požadavek vlády přijmout, nemusí odkoupit vládní dluhopisy, tudíž má možnost ochránit ekonomiku před inflačním tlakem. Další z uvedených možností je získání úvěru ze zahraničí. Výhodou této varianty je získání dodatečných finančních prostředků, které nevyvolávají tlak na růst úrokové míry na domácím finančním trhu. Nevýhodou této varianty je skutečnost, že vyplacené úroky z tohoto úvěru odchází do zahraničí a nezůstávají v tuzemsku. Poslední uvedenou variantou, a to variantou nejpoužívanější, je emise státních dluhopisů. Vláda vydá státní dluhopisy, které následně prodá na finančním trhu. Takto získá potřebné finanční prostředky od firem a domácností. Tyto státní dluhopisy si kupují především banky a další finanční instituce.

MFČR (2023b) doplňuje, že vyšší inflace zpomaluje ekonomický růst a snižuje životní úroveň. Celkový růst cen se promítá i do cen elektřiny a zemního plynu, které zvyšují provozní náklady podnikatelům. Vysoká inflace způsobuje domácí poptávkové tlaky, ty jsou následně tlumeny zvýšenými měnověpolitickými sazbami (viz kapitola 2.3.1 Nástroje monetární politiky), díky kterým rostou úrokové sazby. Zvýšené úrokové sazby na podnikatele negativně dopadají, zvyšují jim náklady spojené s úvěry.

Pro úplnost Jurečka et al (2017, s. 230-233) zmiňuje ještě jednu možnost, která vede ke snížení státního dluhu a deficitu státního rozpočtu, a tou je omezení výdajů státu. Jedná se o způsob, který je jak pro vládu, tak i pro obyvatelstvo nepopulární, jelikož obvykle dochází ke snížení životní úrovně v zemi a omezování ekonomického růstu.

2.3 Monetární politika

Tato část práce popisuje fungování monetární (peněžní, měnové) politiky a mapuje její dopady na podnikatelské prostředí, které tato politika svými nástroji významně ovlivňuje.

Monetární politika, jak ji popisuje Jurečka et al (2023, s. 188–189), představuje oblast hospodářské politiky, usilující o dosažení ekonomicko-politických cílů, kdy je působeno na monetární veličiny, jako jsou především nabídka peněz a výše úrokové míry. Hlavní úlohu v monetární politice zastává centrální banka, jejímž cílem je udržovat stabilitu cenové hladiny a finanční stabilitu.

Centrální banka představuje měnovou autoritu, která je propojena s ekonomickým prostředím dané země. Propojení probíhá prostřednictvím měnových transakcí, do kterých jsou zapojené domácnosti, firmy, komerční banky, finanční trhy, cizí země a vláda.

Moderní centrální banky jsou díky své komplexní roli při stabilizaci finančního a ekonomického prostředí nedílnou součástí politického systému a jsou propojeny se svými vládami. Fiskální a monetární politika jsou propojené, v případě vysokého veřejného dluhu nebo dokonce platební neschopnosti státu, dochází k výrazným měnovým turbulencím (Herger, 2019, s. 4-5).

2.3.1 Nástroje monetární politiky

Monetární politika dle Jurečky et al (2023, s. 188–189) využívá různé nástroje, kterými dosahuje svých cílů. Tyto nástroje je možné dělit podle různých hledisek, a to například na nástroje:

- přímé (administrativní);
- nepřímé (tržní).

Přímé nástroje představují stanovení limitů úrokových sazeb, případně stanovení úrokových stropů, tj. nastavení maximálního objemu úvěrů, které mohou banky poskytnout. Jedná se o administrativní nástroje, mezi které patří také různé zákazy a příkazy. Tyto nástroje využívá centrální banka zřídka, především v případě výrazné peněžní nebo celkové makroekonomické nerovnováhy (Jurečka et al, 2023, s. 189).

Nepřímé nástroje, ty jsou podle autora centrální bankou využívány častěji. Jsou sice také zásahem do volného působení tržních sil, ale narušují tyto přirozené procesy mnohem méně. Tento typ nástrojů působí na peněžní, resp. finanční trh plošně a svobodu při jejich rozhodování omezují mnohem méně než zmíněné přímé nástroje. Hlavními nepřímými nástroji jsou podle Jurečky et al (2023, s. 189) operace na volném trhu a intervence na devizových trzích.

Rojíček et. al (2016, s. 432) uvádí jako hlavní nástroje centrální banky pro provádění měnové politiky operace na volném trhu, intervence na devizových trzích, základní úrokové sazby (mezibankovní sazby) a povinné minimální rezervy. Centrální banka se podle aktuální situace rozhoduje, jaké nástroje měnové politiky využije, volí jednotlivé nástroje nebo jejich kombinace, aby dosáhla svého cíle, tj. zajistila měnovou stabilitu.

Operace na volném trhu blíže vysvětluje ČNB (2023a). ČNB využívá repo operace neboli dohody o zpětném odkupu, kdy centrální banka prodá bankám cenné papíry s tím, že je později nakoupí zpět za vyšší cenu. Věřitelská banka touto operací získá výnos, který odpovídá vyšší tzv. repo sazbě. ČNB pomocí repo operací stahuje přebytečnou likviditu z trhu.

ČNB nastavuje a využívá 3 úrokové sazby, zmiňované jako základní úrokové sazby, mezibankovní sazby nebo měnověpolitické sazby. Nejdůležitější úrokovou sazbou je tzv. limitní úroková sazba pro dvoutýdenní repo operace, která se uvádí také jako dvoutýdenní repo sazba, případně zkráceně 2T repo. Jedná se o limit, ke kterému by se měly tržní úrokové sazby přiblížit a jedná se o repo operace, se splatností dvou týdnů. Od nastavené výše repo sazby se pak následně odvíjí výše tržních úrokových sazeb, za které jsou si banky ochotné peníze půjčovat navzájem na mezibankovním trhu. Další úrokové sazby, které na repo sazbu navazují, jsou sazby lombardní a diskontní. Za lombardní sazbu si mohou komerční banky půjčit od ČNB na jeden den likviditu a za diskontní sazbu si mohou naopak v ČNB na jeden den peníze uložit (ČNB, 2023a).

Změna tržních úrokových sazeb se následně postupně promítá do celé ekonomiky a dochází tak k ovlivňování inflace. Úrokové sazby jsou vlastně cenou, která se musí platit z peněz, a stejně jako každá cena, tak také výše úrokové sazby se řídí poptávkou a nabídkou. V případě, že poptávka převyšuje nabídku, pak cena peněz, tj. úroková sazba, roste. V případě, že nabídka převyšuje poptávku, cena peněz, tj. úroková sazba, klesá. Nastavení výše úrokových sazeb, které představují nástroje měnové politiky a které ovlivňují ekonomiku, stanovuje bankovní rada ČNB.

Povinné minimální rezervy jsou dalším z uvedených nástrojů monetární politiky. Jedná se o povinnost komerčních bank držet určité množství likvidních prostředků na účtu v centrální bance. Uvádí se 3 základní funkce povinných minimálních rezerv: obezřetnostní, měnověpolitická a likviditní. Obezřetnostní funkce, která dříve představovala důvěru v bankovní sektor, je nyní zastoupena nástroji v podobě kapitálových a likviditních požadavků na banky, systémy pojištění vkladů a nástroji regulujícími úvěrovou aktivitu na konkrétních trzích. Funkce měnověpolitického instrumentu představuje nástroj, který pracuje s modelem tvorby peněz. ČNB (2021) vysvětluje, že „v tomto modelu hrají PMR zásadní roli – jejich sazba určuje, nakolik se rezervy dodané centrální bankou na trh zmnožují ve formě úvěrů a kolik nových peněz v důsledku vznikne. Tento model implicitně předpokládá jednak to, že množství rezerv v bankovním sektoru je limitujícím omezením pro poskytování úvěrů, a jednak to, že centrální banka skrze změny v měnové bázi, jíž jsou PMR součástí, cíluje peněžní zásobu v ekonomice“. Třetí funkcí povinných minimálních rezerv je funkce likviditní. Komerční banky udržují tyto rezervy u centrální banky z důvodu samotné povinnosti je udržovat a z důvodu schopnosti dostát svým závazkům, které jim plynou z mezibankovního platebního styku. V případě krátkodobých likvidních šoků mohou banky tyto rezervy krátkodobě využít a nemusejí si peníze půjčovat na mezibankovním trhu (ČNB, 2021).

Herger (2019, s. 74) doplňuje, že centrální banky vyšší povinných rezerv stanovují a následně pravidelně kontrolují, zda komerční banky tuto povinnost plní. Centrální banky obvykle vyšší povinných rezerv nemění, nejsou již tolik využívaným nástrojem monetární politiky, protože se ukládají pouze z určitých vkladů a ovlivňují tak bankovní a finanční systémy vysoce

selektivním způsobem. Centrální banka častěji využívá změny základní úrokové sazby, tj. dvoutýdenní repo sazby, jako nástroje monetární politiky.

Česká národní banka využívá povinné rezervy jako nástroj monetární politiky, přestože v současné době se jejich měnověpolitická role výrazně snížila. Od roku 1999 se výše povinných rezerv nezměnila, je nastavena na 2 % ze závazků bank vůči nebankovním subjektům (ČNB, 2021).

Intervence na devizových trzích, které jsou nepřímým nástrojem monetární politiky, představují ovlivňování devizového kurzu. Devizové rezervy jsou rezervy v zahraniční měně, které v případě nepříznivé ekonomické situace slouží jako pojistka pro zajištění vnějších potřeb státu. Devizové rezervy jsou jednou z hlavních položek aktiv centrální banky (ČNB, 2021).

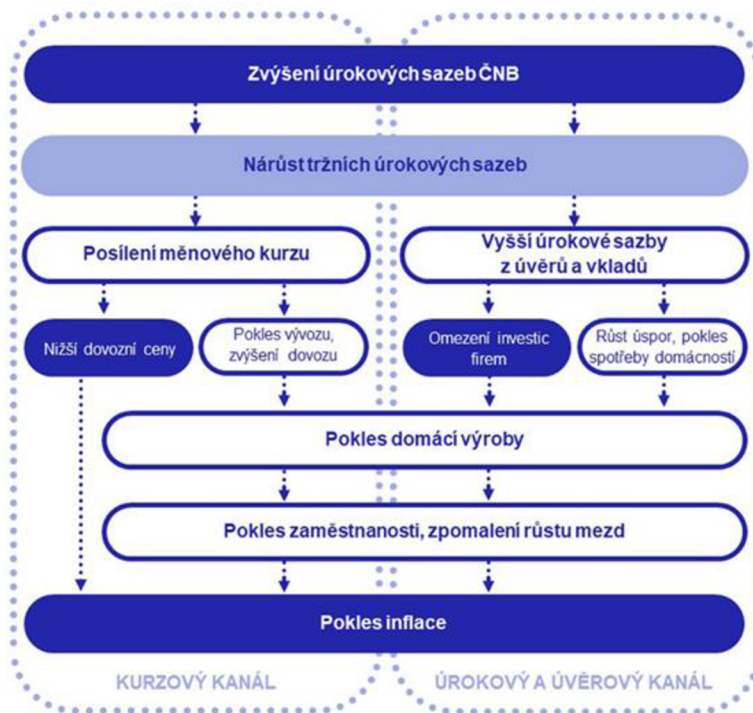
ČNB (2021) zmiňuje situaci, která nastala v roce 2013, kdy úrokové sazby centrální banky dosáhly nulové procentní úrovně, ale ekonomický vývoj vyžadoval další uvolnění měnové politiky. Centrální banka využila možnost devizových intervencí, neboli ovlivňování devizového kurzu. Pojem devizové intervence představuje situaci, kdy je kurz fixován v nějaké úrovni a podle vývoje na devizovém trhu provádí centrální banka pomocí devizových rezerv takové kroky, aby vyrovnala nabídku a poptávku po domácí měně a udržela tak kurz stále stejný, fixní. Také v případě plovoucího kurzu občas dochází k ovlivňování devizového kurzu, a to z důvodu ovlivňování inflace, prostřednictvím změny úrokových sazeb.

Jelikož je Česká republika malou otevřenou ekonomikou s přebytkem likvidity, jsou v takové situaci devizové intervence vedoucí k oslabení kurzu vhodným nástrojem pro uvolnění měnové politiky (ČNB, 2023a).

Kurzy (2024) doplňují, že intervence na devizových trzích využívá centrální banka k ovlivňování měnového kurzu domácí měny tak, že pokud je potřeba docílit oslabení domácí měny, začne centrální banka domácí měnu prodávat a nakupovat například eura. V opačném případě, při prodeji devizových rezerv a nákupu domácí měny, dochází k posílení domácí měny. Tento způsob zásahu do fungování tržní ekonomiky volí centrální banka v případě, že samotné tržní mechanismy k regulaci nestačí. V roce 2022 využila ČNB devizové intervence k posílení české koruny v souvislosti s válkou na Ukrajině, kdy bylo potřeba zajistit její stabilitu.

Obrázek 4 Mechanismus ovlivňování monetární politiky ukazuje, jak ČNB provádí pomocí různých kanálů monetární politiku. ČNB v případě vysoké inflace využívá zvýšení zmíněné repo sazby, která následně způsobí zvýšení tržních úrokových sazeb. Zvýšení tržních úrokových sazeb má dva efekty, posílení měnového kurzu a zvýšení úrokových sazeb z úvěrů a vkladů. Posílený měnový kurz sníží dovozní ceny, způsobí pokles vývozu a zvýšení dovozu. Snížený objem vyváženého zboží dopadá na oblast výroby, snižuje se konkurenceschopnost domácích výrobců, dochází k poklesu domácí výroby, tj. není potřeba tolik zaměstnanců, klesá zaměstnanost a zpomaluje se růst mezd. Z pravé části obrázku, která se věnuje dopadu vyšších úrokových sazeb z úvěrů je zřejmé, že toto zvýšení úrokových sazeb nutí firmy omezovat investice, zvýšené sazby jim investice prodražují a domácnosti snižují svoji spotřebu, více spoří, protože jsou motivovány vyšším úrokem, tj. vyšším ziskem z vkladů. Snížené investice firem i pokles spotřeby domácností ovlivňují domácí výrobu, dochází k jejímu poklesu, tj. opět k poklesu zaměstnanosti a zpomalení růstu mezd. V konečném důsledku dochází u obou popsanych efektů k následnému poklesu inflace.

Obrázek 4 Mechanismus ovlivňování monetární politiky

Zdroj: ČNB (2023b)

2.3.2 Inlace a cenová stabilita

Inlace, jak ji vysvětluje ČSÚ (2023), představuje všeobecný růst cenové hladiny v čase, tzn. růst cen zboží a služeb v dané ekonomice.

Inlace dopadá na podnikatele v podobě zvýšených nákladů, může se promítat například do zvýšených plateb za nájemné, které se o částku inflace dle sjednané smlouvy může automaticky zvyšovat, zvýšení cen pohonných hmot a různých služeb. Díky tomu, že inflace dopadá na také domácnosti, zvyšuje jim výdaje, požadují zaměstnanci zvýšení mzdy o inflaci, to představuje pro podnikatele další náklad (Průvodce podnikáním, 2022).

Výši inflace je možné měřit pomocí indexů spotřebitelských cen. Tyto cenové indexy poměří úroveň cen vybraných výrobků a služeb ve dvou srovnávaných obdobích. Výsledkem měření je procentní přírůstek indexů spotřebitelských cen, který se uvádí jako míra inflace (ČSÚ, 2023).

ČNB (2023c) doplňuje, že v případě inflace: „Jde o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) dané měny vůči zboží a službám, které spotřebitel kupuje - je-li v ekonomice přítomna inflace spotřebitelských cen, pak na nákup téhož koše zboží a služeb spotřebitel potřebuje čím dál více jednotek měny dané země“.

ČNB (2023d) popisuje úlohu měnové politiky tak, že má zajišťovat nízkou, stabilní a předvídatelnou inflaci, která by se dle ČNB měla udržovat v blízkosti svého 2% cíle. Taková výše inflace je příznivá pro rozvoj podnikatelských aktivit a současně zajišťuje rostoucí životní úroveň domácností. Cenovou stabilitou se rozumí mírně kladná a stabilní inflace, nikoliv nulová inflace. Mírně kladná a stabilní inflace je při zdravém fungování ekonomiky přirozená. ČNB pro dosažení cenové stability používá od roku 2010 cílování inflace. Inflační cíl je stanoven na 2 %.

2.3.3 Vliv úrokových sazeb na podnikatelské prostředí

Výše úrokových sazeb má na podnikatelské prostředí zásadní vliv. ČTK (2021) uvádí, že zvýšení úrokových sazeb centrální bankou znamená pro české firmy vyšší náklady na jejich financování. Firmy se musí s růstem úrokových sazeb vyrovnat, přestože jim v době potřeby oživení ekonomiky rostou i další náklady. ČNB tyto kroky podniká v reakci na vysoké inflační tlaky. Zvýšení úrokových sazeb podnikatelům úvěry zdražuje, může je tak odrazovat od investic, které jsou zásadním faktorem růstu podniků, případně od realizace některých projektů.

Kalouda (2019, s. 187) doplňuje, že každý podnik by měl mít nastavenou rizikovou politiku, aby se dokázal před riziky chránit. Měl by být schopen rizika identifikovat, měřit stupeň rizika, kvantifikovat důsledky rizika na podnikatelskou činnost a měl by být schopen se před riziky chránit. Jako důležité investiční riziko podniku zmiňuje inflační riziko, které může mít několik podob. Jednou z nich je riziko v podobě zvýšení úrokové míry, při které dochází ke snížení efektivity kapitálových výdajů, kdy může dojít dokonce k vyřazení projektu z realizace. Inflační riziko se může projevit například změnou příjmů podniku a zvýšením kapitálových výdajů u dlouhodobých investic.

2.4 Metodika práce

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku podnikatelského prostředí v České republice a vysvětlit, jak je podnikatelské prostředí ovlivňováno fiskální a monetární politikou.

Tato práce je rozdělena na dvě části, teoreticko-metodologickou a analytickou. Teoreticko-metodologická část obsahuje tři oblasti, které se vzájemně doplňují, a to oblast podnikatelského prostředí, oblast fiskální politiky a oblast monetární politiky. Teoreticko-metodologická část byla zpracována na základě rešerší odborné literatury a relevantních internetových zdrojů. Odborná literatura i internetové zdroje byly vybrány na základě zvoleného tématu bakalářské práce. Některé literární zdroje byly na internetu volně dostupné, nejčastěji ve formátu pdf, některé knihy byly zapůjčeny v knihovně Akademie věd a zbývající knihy byly zakoupeny jako e-knihy. Uvedené zdroje byly následně prostudovány, za účelem pochopení a možného vysvětlení dané problematiky. V případě kapitoly Podnikatelské prostředí, byly nejprve vysvětleny základní pojmy, podnikání, podnik a okolí podniku, na které navazují podkapitoly, týkající se politického a ekonomického prostředí, majetku a kapitálu společnosti, podnikových investic a různých druhů financování podnikatelských aktivit. Kapitola, která se věnuje fiskální politice nejprve vysvětluje základní pojmy a různé teorie, jak by měla fiskální politika fungovat. Zmíněná kapitola se dále věnuje daním a jejich vlivu na podnikatelské prostředí a následně se zabývá státním rozpočtem, veřejnému a státnímu dluhu a jeho financování. Další kapitola se věnuje monetární politice, nejprve uvádí základní pojmy a poté se blíže zaměřuje na nástroje monetární politiky, u kterých vysvětluje důvody jejich použití a dopady na ekonomiku. Poslední část kapitoly přibližuje problematiku inflace a vysvětluje vliv úrokových sazeb na podnikatelské prostředí.

Analytická část navazuje na teoreticko-metodologickou část, čerpá z jejich informací a závěrů, které zde analyzuje na konkrétních datech. Tato data byla získána z relevantních internetových zdrojů, které obsahují statistické databáze. Statistická data byla prostudována a následně zpracována v programu excel do podoby grafů a tabulek. K vyhodnocování dat byly použity indexy. Hodnoty jednotlivých grafů a jejich vývoj byl zpracován v časových řadách, většinou desetiletých, které se věnují období od roku 2014 do roku 2023. Toto období bylo zvoleno proto, protože zahrnuje důležité ekonomické krize, tj. pandemii koronaviru, energetickou krizi a vysokou inflaci. Zmíněné ekonomické krize jsou analyzovány z pohledu vlivu fiskální a monetární politiky a jejich dopadu na podnikatelské prostředí. V práci jsou uvedena sekundární data z externích zdrojů. Z analyzovaných dat byly dedukovány závěry.

Analytická část se nejprve zaměřuje na podnikatele, sleduje vývoj jejich počtu a dedukuje, jaký vliv na tento počet měly konkrétní ekonomické situace. Další část se věnuje ekonomickým krizím a jejich dopadu na ekonomiku, kde jsou jednotlivé krize popsány detailněji. Následuje část zaměřená na opatření fiskální politiky, ve které jsou jednotlivá opatření analyzována. Zahrnují reakci vlády na pandemii koronaviru, energetickou krizi a věnují se blíže také příjmům a výdajům státního rozpočtu, spolu s bližším zkoumáním některých výdajových položek státního rozpočtu, které se týkají především podnikatelského prostředí. Analytická část dále zahrnuje opatření monetární politiky, ve které je věnována pozornost především vývoji míry inflace a jejímu dopadu na ekonomické prostředí a ekonomickou stabilitu.

3 Analytická část práce

Analytická část se věnuje stejným oblastem jako teoreticko-metodologická část, tj. nejprve analyzuje data, týkající se podnikatelů a podnikatelskému prostředí a následně fiskální a monetární politice v ČR, jejichž přístup a nástroje jsou vysvětleny a analyzovány na konkrétních situacích. V částech, které se věnují fiskální politice a monetární politice jsou statistická data ukazující dopady jednotlivých politik na ekonomiku a jejich provázanost v rámci oblastí zkoumaných touto písemnou prací. Jedná se o části, které se věnují reakci vlády ČR a ČNB na konkrétní ekonomické krize.

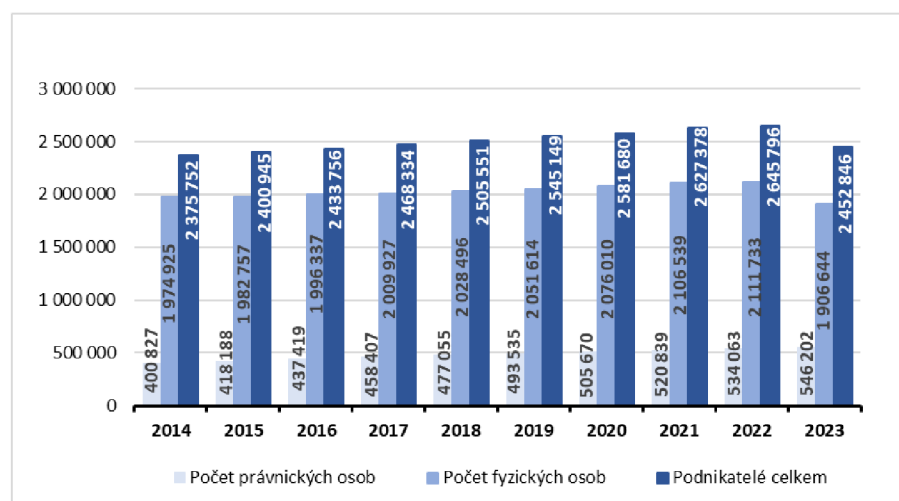
3.1 Podnikatelé

Jedním z ukazatelů fungování podnikatelského prostředí je vývoj počtu podnikatelů, který kromě jiného ukazuje, zda jsou pro podnikání vhodně nastavené podmínky. V této části jsou uvedena data, která ukazují, jak je podnikatelské prostředí podporováno. V posledních letech, kdy došlo k několika ekonomickým šokům, které měly významný dopad na podnikatelské prostředí a celou ekonomiku, je právě podpora podnikatelského prostředí velmi důležitá. Zmíněné ekonomické šoky způsobila především pandemie koronaviru, válka na Ukrajině, která významně přispěla k energetické krizi a velmi vysoká inflace.

3.1.1 Vývoj počtu podnikatelů

Počty podnikatelů jsou zde rozděleny na fyzické a právnické osoby. Graf 3 Vývoj počtu podnikatelů sleduje období let 2014-2023, zahrnující pandemii koronaviru, která ovlivnila ekonomiku nejvíce v letech 2020-2021 a válku na Ukrajině, se kterou se pojí následná energetická krize. Válka na Ukrajině začala v únoru 2022 a stále trvá. Energetická krize se díky válce na Ukrajině projevila již v roce 2022 a dopadala na naši ekonomiku také v roce 2023.

Graf 3 Vývoj počtu podnikatelů

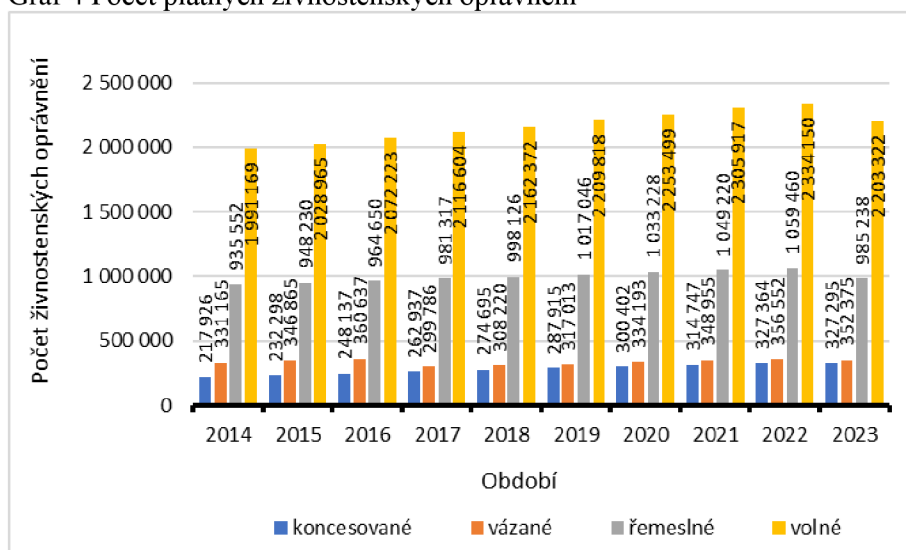
Zdroj: vlastní zpracování (MPO, 2024)

Z grafu 3 je zřejmé, že počty podnikatelů mají v letech 2014-2022 u fyzických i právnických osob stoupající tendenci. Mezi těmito roky došlo k nárůstu celkového počtu podnikatelů o 11 %. V roce 2023 však došlo k poklesu počtu u fyzických osob. V tomto roce podnikatele výrazně ovlivnila energetická krize, která jim navýšila celkové náklady spojené s podnikáním.

V případě právnických osob v tomto roce k poklesu nedošlo, jejich počet opět mírně vzrostl, avšak pouze o 12 139, tj. o 2 %. Celkový počet podnikatelů poklesl mezi roky 2022 a 2023 z počtu 2 111 733 na 1 906 644, tj. o 136 808 podnikatelů, což představuje meziroční pokles o 10 %. Přestože měl na počty podnikatelů rok 2023 nepříznivý dopad, došlo za celé měřené období 2014-2023 k nárůstu jejich celkového počtu o 77 094, tj. o 3 %.

Následující Graf 4 Počet platných živnostenských oprávnění ukazuje celkový počet platných ŽO, které byly vydané fyzickým i právnickým osobám v období 2014-2023. Jednotlivé hodnoty jsou platné vždy 31.12. daného roku. Graf 4 se zaměřuje na dělení živnostenských oprávnění podle typů živností, na koncesované, vázané, řemeslné a volné.

Graf 4 Počet platných živnostenských oprávnění

Zdroj: vlastní zpracování (MPO, 2024)

Z grafu 4 je patrné, že ve sledovaném období let 2014-2023 byl poměr jednotlivých typů živnostenských oprávnění velmi podobný. Ve všech letech tvoří ŽO pro koncesované živnosti nejmenší podíl z celkového počtu vydaných ŽO, v jednotlivých letech tento podíl představuje 6-8 %. Podobný podíl tvoří živnosti vázané, s podílem v jednotlivých letech 8-10 %. Výrazně vyšší část zastávají živnosti řemeslné, ty tvoří 25-27 % a živnosti volné, které jsou v celkovém počtu zastoupeny podílem 57-58 %. Na tento graf navazuje Tabulka 2 Změny počtu platných živnostenských oprávnění, která kromě souhrnného počtu vydaných ŽO ukazuje také meziroční změny. V tabulce 2 je opět patrný významný pokles v roce 2023, stejně jako v grafu 3, který se věnoval vývoji počtu podnikatelů.

Tabulka 2 Změny počtu platných živnostenských oprávnění

Období	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
celkem platných ŽO	3 475 812	3 556 358	3 645 647	3 660 644	3 743 413	3 831 792	3 921 322	4 018 839	4 077 526	3 868 230
index - meziroční změna v %	x	2	3	0	2	2	2	2	1	-5

Zdroj: vlastní zpracování (MPO, 2024)

Z tabulky 2 je patrný dlouhodobý růstový trend v letech 2014-2022, pohybující se převážně na 2 % meziročního nárůstu a výrazný propad v roce 2023, kdy byla meziroční změna -5 %. K tomuto propadu pravděpodobně významně přispěla také nová povinnost pro OSVČ, a to zavedení datových schránek, platná podle Průvodce podnikáním (2023) od 1.3.2023. Pro podnikatele, kteří ve skutečnosti nepodnikali, mohla být tato povinnost důvodem k ukončení platnosti živnostenského oprávnění.

Podniky je možné dělit také podle velikosti. MPO (2024) vykazuje data, ve kterých uvádí ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou podle počtu zaměstnanců, viz Tabulka 3 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců.

Tabulka 3 Ekonomické subjekty podle počtu zaměstnanců

Období	ekonomické subjekty celkem	soukromí podnikatelé	podniky	počet zaměstnanců			
				0 (včetně bez udání počtu)	1-19	20-249	250 a více
2014	1 446 293	915 454	296 598	1 162 917	252 835	28 346	2 195
2015	1 439 747	927 213	302 883	1 156 928	252 103	28 457	2 259
2016	1 429 680	932 162	304 503	1 141 296	257 306	28 778	2 300
2017	1 475 207	958 679	337 134	1 189 310	254 134	29 393	2 370
2018	1 502 560	970 857	353 203	1 217 873	252 722	29 543	2 422
2019	1 530 749	984 124	370 429	1 239 241	259 224	29 868	2 416
2020	1 576 331	1 019 410	380 785	1 294 730	250 064	29 217	2 320
2021	1 590 149	1 022 654	393 371	1 309 582	248 217	29 950	2 400
2022	1 629 262	1 041 031	411 396	1 340 526	255 786	30 539	2 411
2023	1 668 516	1 031 718	425 839	1 386 394	249 015	30 706	2 401

Zdroj: vlastní zpracování (MPO, 2024)

Tabulka 3 ukazuje vývoj počtu soukromých podnikatelů a podniků v letech 2014-2023, a jejich celkový počet rozděluje podle počtu zaměstnanců s tím, že je souhrnně uvádí pod názvem ekonomické subjekty. Nejpočetnější skupinu ekonomických subjektů zde tvoří skupina s počtem zaměstnanců 0, jedná se tak především o živnostníky, ale v této skupině jsou zahrnuty také subjekty bez udaného počtu zaměstnanců, tzn. toto číslo je spíše orientační. Při pohledu na tabulku 3 je u této skupiny zřejmý nárůst ve sledovaném období, a to o 223 477 subjektů. Další skupinu tvoří ekonomické subjekty s počtem zaměstnanců 1-19, u které došlo jako u jediné skupiny v období let 2014-2023 k poklesu jejich počtu, a to z počtu 252 835 na 249 015, tj. o 3 820, což představuje pokles o 1,5 %. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2020, ve kterém českou ekonomiku zasáhla pandemie koronaviru, a jejich počet se meziročně snížil o 9 160 subjektů. Skupiny ekonomických subjektů s počtem zaměstnanců 20-249 a 250 a více také v některých letech zaznamenaly meziroční pokles, ale za celé sledované období vykazují celkově nárůst počtu těchto subjektů. V případě dělení ekonomických subjektů na soukromé podnikatele a podniky, došlo u obou těchto skupin ve sledovaném období k nárůstu jejich počtu.

3.1.2 Ekonomické šoky a jejich dopady na podniky a ekonomiku

Jedním z ekonomických šoků byla pandemie koronaviru Covid-19, která ovlivnila českou ekonomiku především v letech 2020 a 2021. Během této pandemie přijala vláda řadu protiepidemických opatření a restrikcí, které negativně ovlivnily příjmy a výdaje domácností a firem. Došlo k omezení nebo úplnému zastavení činnosti velkého množství podniků, z důvodu omezení šíření viru. Byly ovlivněny různé sektory ekonomiky, výroba, průmysl, včetně oblastí cestovního ruchu, gastronomie, maloobchodu a dalších služeb. Některé podniky musely přijmout různá úsporná opatření, například propustit část zaměstnanců, snížit úvazky, snížit mzdy, omezit benefity a další. Situace spojená s pandemií Covid-19 přiměla podniky změnit některé firemní procesy a zvyklosti, například musely v některých případech změnit způsob komunikace se zaměstnanci, začaly více využívat různé komunikační platformy (Teams, Webex aj.), také se rozšířila se práce z domova, tam kde to bylo možné. Pandemie Covid-19 významně ovlivnila velké množství podniků i celou ekonomiku.

Dalším šokem, který zasáhl českou ekonomiku v letech 2022 a 2023 byla energetická krize, způsobená především válkou na Ukrajině. Válka na Ukrajině způsobila na trzích s energiemi nejistotu, spojenou s budoucími dodávkami těchto komodit, díky které došlo k jejich výraznému

zdražení. Toto zdražení se promítlo do zvýšených nákladů podniků i domácností. Zvýšené náklady na energie podnikům zvýšily provozní náklady, které se často promítly do ziskovosti podniků, případně omezily jejich provoz. Zvýšená cena elektřiny a plynu zvýšila také výrobní náklady výrobců, tj. ovlivnila cenu finálního produktu, což přispělo k růstu inflace.

Energetická krize, stejně jako krize spojená s pandemií Covid-19 způsobily výraznou nejistotu v podnikatelském prostředí a často omezily investice podniků do jejich rozvoje a nových projektů.

Vysoká inflace, která představuje také ekonomickou krizi, se zdatelně projevila v letech 2021 a 2022. Ovlivnila ji pandemie koronaviru i energetická krize. Vysoká inflace byla způsobena několika faktory, promítl se do ní růst cen potravin a energií, růst mezd a především vysoká poptávka po produktech a službách, které díky pandemii Covid-19 nebyly dostupné. Růst inflace ovlivnily také uvolněné finanční prostředky, kterými stát kompenzoval finanční ztráty podnikům a domácnostem, ve spojení s pandemií koronaviru a energetickou krizí. Podnikům vzrostly náklady ve spojení se zvýšenými mzdovými nároky zaměstnanců a díky požadovanému zlepšení pracovních podmínek, podniky tyto náklady následně přenesly na spotřebitele v podobě vyšších cen za zboží a služby. Česká republika je otevřenou ekonomikou, která je citlivá na změny cen dovozu. Zvýšení cen dovážených energií a surovin také negativně ovlivnilo inflaci.

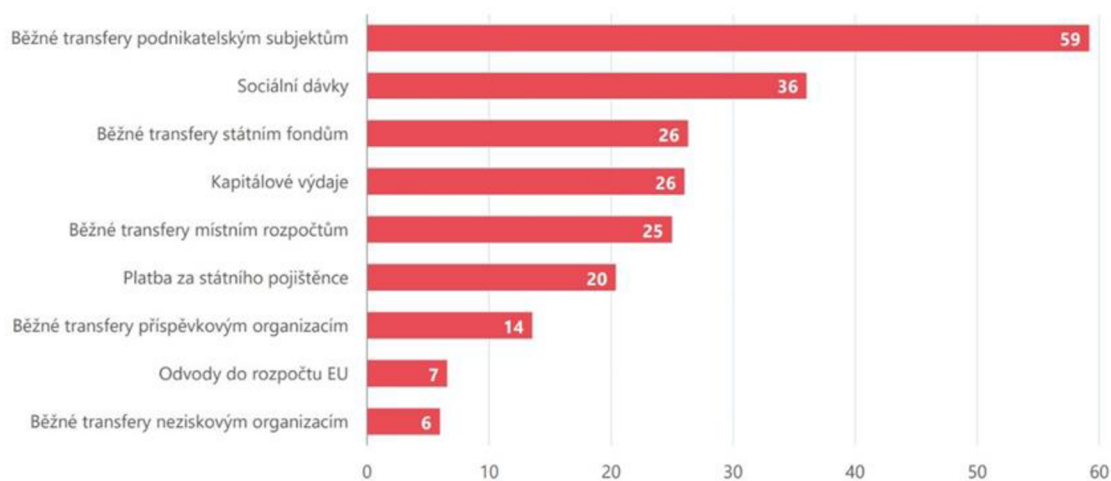
3.2 Opatření fiskální politiky

V případě pandemie koronaviru kompenzovala vláda domácnostem a podnikům finanční ztráty v podobě dotací a příspěvků, které významně navýšily výdajovou stranu státního rozpočtu. Opatření, které vláda přijala ke zmírnění dopadů pandemie, vedla k výrazným propadům daňových příjmů a k nárůstu výdajů, směřovaných ve prospěch domácností a firem. Podnikatelé mohli čerpat finanční prostředky prostřednictvím různých programů a grantů, úvěrů se zvýhodněnými podmínkami, využít možnost odložení plateb a odvodů. Jednalo se například o kompenzační bonusy, program Antivirus, několik typů programů Covid a další formy příspěvků. Právníkům osobám byla v roce 2020 prominuta červnová záloha na daň z příjmů a dostaly možnost individuálního nastavení odlišných záloh daně. V případě daně z příjmů fyzických osob, vláda rozhodla o prominutí červnové zálohy a stanovila nižší daňové zálohy. Kromě neplánovaných vysokých výdajů státního rozpočtu došlo také ke snížení příjmů státního rozpočtu, a to z důvodu propadu ekonomiky, doprovázené poklesem zaměstnanosti, objemu mezd a řadou diskrečních opatření. Do objemu mezd a platů se v roce 2020 negativně promítlo také čerpání příspěvku za ošetřování nebo péči o dítě v době uzavření školek a škol, případně snížení platů v době omezení fungování provozu některých podniků. Také inkaso daně z případané hodnoty bylo nižší, díky poklesu maloobchodních tržeb. Celkově se příjmy státního rozpočtu meziročně snížily o 47,7 mld. Kč. Největší položkou tohoto propadu byl daňový příjem státního rozpočtu, a to 46,5 mld. Kč. Příjmy z Evropské unie a finančních mechanismů vzrostly o 10,4 mld. Kč, což vylepšilo bilanci státního rozpočtu (MFČR, 2020).

3.2.1 Pandemie koronaviru Covid-19

Ve spojení s pandemií Covid-19 poskytla vláda v roce 2020 pomoc v podobě mimořádných výdajů státního rozpočtu, které významně převýšily schválený rozpočet. Vláda tyto finanční prostředky uvolnila, aby pomohla domácnostem, podnikům a v dalších oblastech, které pandemie Covidu-19 zasáhla. Objem těchto finančních prostředků vydaných nad rámec schváleného rozpočtu ukazuje Graf 5 Nárůst výdajů ze SR spojených s pandemií Covid, oproti rozpočtovaným výdajům.

Graf 5 Nárůst výdajů ze SR spojených s pandemií Covid, oproti rozpočtovaným výdajům

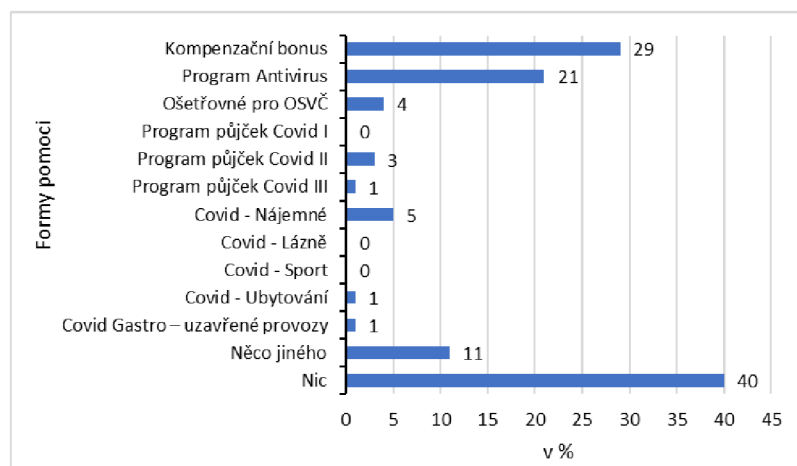

Zdroj: MFČR (2021)

Z grafu 5 je zřejmé, že největší objem mimořádných finančních prostředků byl určen podnikatelům. Výdaje státního rozpočtu poskytnuté podnikatelům byly navýšeny o 59 mld. Kč, oproti původně rozpočtovaným výdajům. Druhá nejvyšší částka, ve výši 36 mld. Kč, byla poskytnuta nad rámec plánovaných výdajů na sociální dávky.

Studie společnosti Ipsos, provedená začátkem roku 2021, podrobně zmapovala vliv pandemie Covid-19 na živnostníky a malé a střední podniky. Z této studie vyplývá, že pandemie Covid-19 zasáhla podniky ve všech hlavních sektorech. Hodnotil se v ní dopad pandemické situace na výrobu, průmysl, obchod a služby. Nejvíce se firmy potýkaly s poklesem zakázek, což se dotklo hlavně výroby a průmyslu. Studie ukázala, že do finančních rezerv muselo sáhnout 42 % dotazovaných firem, které situace okolo pandemie postihla a více než třetina z nich musela odložit plánované investice a tím došlo ke zbrždění jejich rozvoje. Ze zkoumaného vzorku firem v rámci této studie využilo vládní pomoc 15 % firem, postižených pandemií Covid-19. Živnostníci (OSVČ), kteří se rozhodli pro nějakou formu pomoci, využili nejvíce kompenzační bonus, podniky nejvíce využily program Antivirus. 40 % podnikatelů nevyužilo žádnou formu pomoci. V komentáři studie je uvedeno, že program pomoci Antivirus byl poměrně často využíván, přestože k jeho nastavení byly výhrady, týkající se především doby schvalování. Program Antivirus se schvaloval 1-2 měsíce dopředu, což mělo negativní dopad na strategické rozhodování firem. Přehled forem pomoci v %, které živnostníci a podniky využili, znázorňuje Graf 6 Využití formy pomoci v roce 2020 v % (AMSP ČR, 2021, s. 12).

Graf 6 Využité formy pomoci v roce 2020 v %

Zdroj: vlastní zpracování (AMSP ČR, 2021, s. 12)

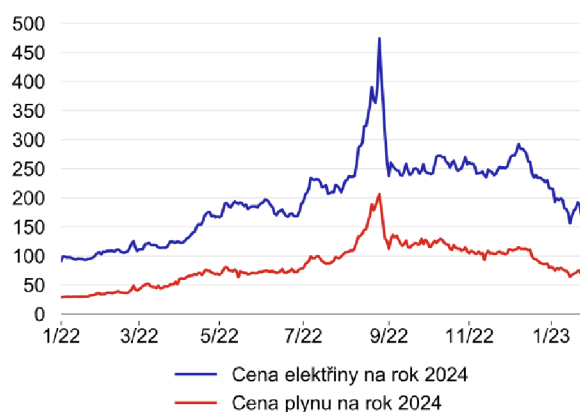
Z grafu 6 vyplývá, že celkového počtu podnikatelů, kteří se zúčastnili studie, jich nejvíce využilo kompenzační bonus, jedná se o 29 %. Druhým nejvíce využívaným programem byl Antivirus, který využilo 21 % podnikatelů. Málo využívaným nástrojem pomoci byly programy Covid a 40 % podnikatelů nevyužilo žádnou pomoc státu (AMSP ČR, 2021, s. 12).

3.2.2 Energetická krize

Další zmiňovaným ekonomickým šokem, který zasáhl českou ekonomiku v letech 2022 a 2023, byla energetická krize, způsobená válkou na Ukrajině. K energetické krizi se v roce 2023 přidala také vysoká inflace. Válka na Ukrajině se promítla do obav z nedostatku elektřiny a plynu, které na trhu způsobily výrazné zdražení těchto komodit. Vzhledem k tomu, že se jednalo o násobné navýšení cen elektřiny a plynu, které opět významně negativně ovlivnily domácnosti a firmy, zvýšily se jim výdaje, rozhodla se vláda přijmout některá opatření, například ceny elektřiny a plynu zastropovat, a ztráty, které poskytovatelům energií tímto vznikly kompenzovat ze státního rozpočtu. Umožnila také čerpat různé typy dotací, zaměřené na úsporu energií a zlepšení energetické efektivity. Graf 7 Vývoj cen elektřiny a plynu ukazuje pohyb cen těchto komodit od ledna 2022 do začátku roku 2023.

Graf 7 Vývoj cen elektřiny a plynu

burzovní ceny elektřiny a plynu pro ČR na rok 2024, v EUR/MWh

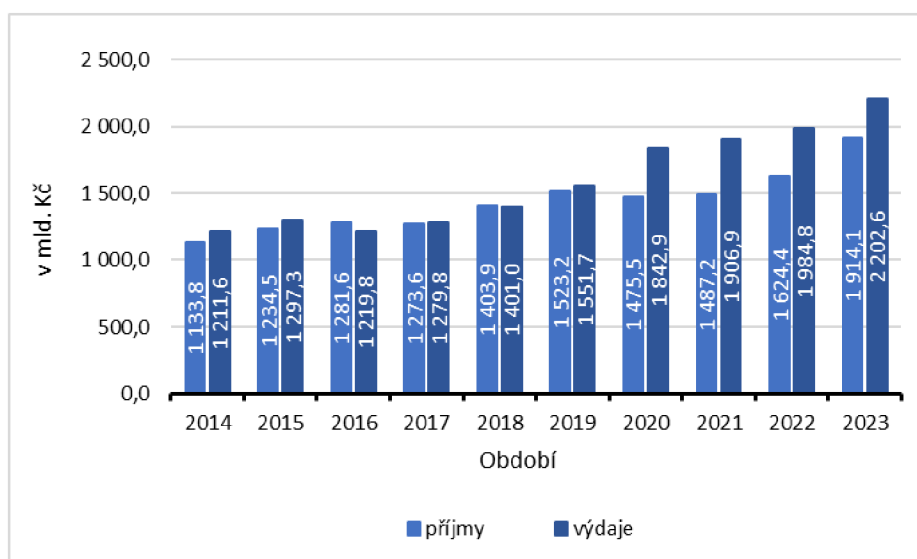
Zdroj: ČNB (2023f)

Graf 7 ukazuje změny burzovních cen elektřiny a plynu v EUR/MWh. Křivky u elektřiny a plynu zde mají velmi podobný vývoj, obě tyto komodity reagují na situaci na trhu, která je ovlivněná nejistotou spojenou s válkou na Ukrajině. Nejprve se jednalo spíše o pozvolný nárůst obou cenových křivek, a to až do července 2022 a poté o strmý nárůst a propad okolo září 2022. Přestože následovaly méně volatilní měsíce, ceny se stále pohybovaly na vyšší cenové hladině a ani začátkem roku 2023 se nevrátily na původní hodnoty ze začátku roku 2022.

3.2.3 Příjmy a výdaje státního rozpočtu

Bilance státního rozpočtu je dlouhodobě nevyrovnaná a popsání ekonomické krize výši deficitu zásadně navýšily. Graf 8 Příjmy a výdaje státního rozpočtu ukazuje příjmy a výdaje státního rozpočtu v období 2014-2023.

Graf 8 Příjmy a výdaje státního rozpočtu

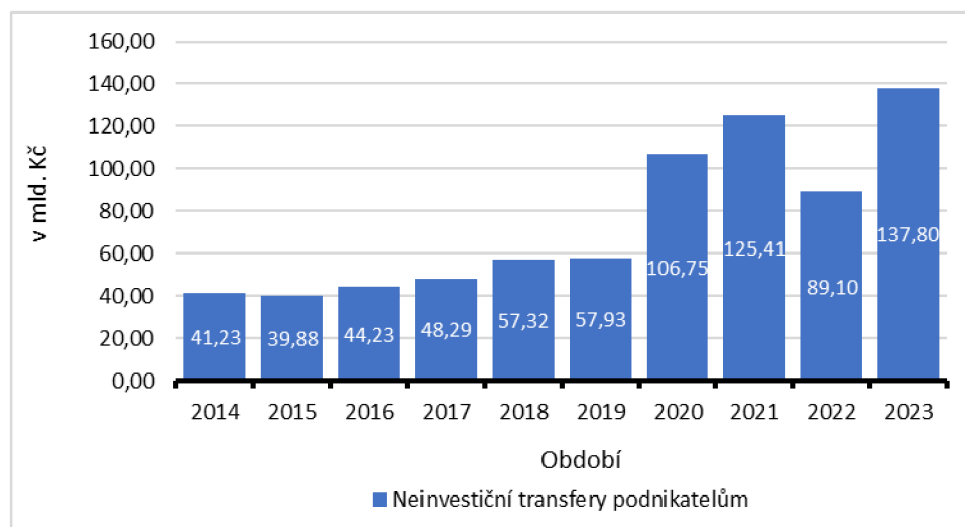

Zdroj: vlastní zpracování (MFČR, 2024a)

Z grafu 8 je zřejmé, že v letech 2020-2023 výdaje státního rozpočtu významně převyšovaly jeho příjmy. Jednalo se roky, které byly zasaženy řadou výše popsaných ekonomických krizí. V roce 2020 byly příjmy státního rozpočtu ve výši 1 475,5 mld. Kč, výdaje ve výši 1 842,9 mld. Kč, tj. deficit dosahoval částky 367,4 mld. Kč. V roce 2021 se jednalo o rekordní deficit, a to ve výši 419,7 mld. Kč, příjmy byly ve výši 1 624,4 mld. Kč a výdaje ve výši 1 984,8 mld. Kč. Následující roky 2022 a 2023 byly také deficitní, ale došlo již k postupnému snižování deficitu.

Finanční pomoc státu, týkající se kompenzací ztrát podnikatelů, vzniklé v důsledku vydaných mimořádných opatření spojených s pandemií koronaviru a následné energetické krize, patří do položky běžných výdajů státního rozpočtu, s názvem neinvestiční transfery podnikatelům, viz Graf 9 Neinvestiční transfery podnikatelům. Tyto finanční prostředky, slouží podnikatelům ke krytí jejich běžných provozních nákladů, mezi které patří výplaty mezd, sociální dávky a platby za energie. Tyto prostředky pomáhají firmám při zvládnutí krizových situací.

Graf 9 Neinvestiční transfery podnikatelům

Zdroj: vlastní zpracování (MFČR, 2024a)

Graf 9 ukazuje, že v období 2014-2023 byl nejvyšší objem finančních prostředků vydán v roce 2023, a to v objemu 137,80 mld. Kč. Vláda navýšením poskytnutých finančních prostředků reagovala na energetickou krizi, kdy podnikatelům kompenzovala vysoké výdaje za dodávky elektřiny a plynu zákazníkům a ztráty z důvodu zastropování jejich cen.

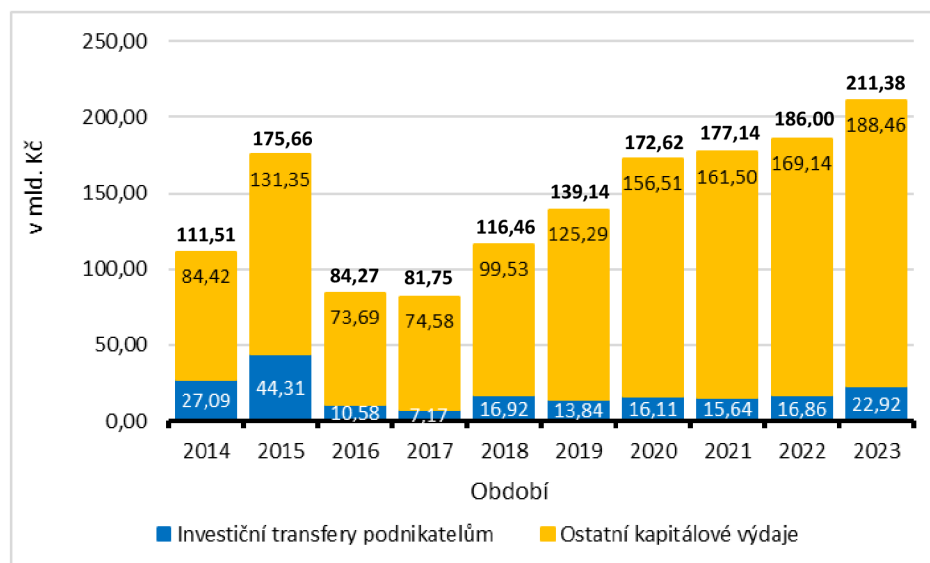
V roce 2021 bylo dosaženo druhého nejvyššího objemu finančních prostředků v podobě neinvestičních transferů podnikatelům. Částku těchto výdajů navýšily především výdaje spojené s pandemií koronaviru. Jednalo se o celkovou částku 125,41 mld. Kč, která obsahovala například náhrady mezd a pojistného v rámci programů Antivirus v celkovém objemu 25,8 mld. Kč, programy COVID nájemné ve výši 5,7 mld. Kč a další typy COVID programů (MFČR, 2022).

V roce 2023 bylo na kompenzace spojené s dodávkami elektřiny a plynu zákazníkům a na ztráty z důvodu zastropování jejich cen poskytnuto 52,8 mld. Kč. Dotace poskytnuté provozovateli přenosové soustavy činily 18,7 mld. Kč a finanční prostředky zasláné jako pomoc firmám v energeticky náročných odvětvích představovaly částku 4,6 mld. Kč (MFČR, 2024a).

Dalším typem podpory státu podnikatelům je investiční podpora, která patří do kapitálových výdajů státního rozpočtu a je zde vykazována jako investiční transfery podnikatelům, viz Graf 10 Kapitálové výdaje státního rozpočtu. Tyto finanční prostředky vláda poskytla podnikům na financování investičních projektů, které jim pomohou při jejich rozvoji a růstu.

Graf 10 Kapitálové výdaje státního rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování (MFČR, 2024a)

Od roku 2017 kapitálové výdaje státního rozpočtu neustále rostou. V roce 2023 dosahovaly celkové částky 211,38 mld. Kč. Výraznější odchylku na grafu 10 představuje rok 2015, kdy byly kapitálové výdaje mimořádně vysoké, ve srovnání s okolními roky. Takto vysoké výdaje byly dle MFČR (2015) způsobené výrazným růstem investic, kdy šlo především o investiční transfery pro rozpočty krajů a obcí, pro podnikatele a také o dotace financované prostřednictvím společných programů EU a České republiky.

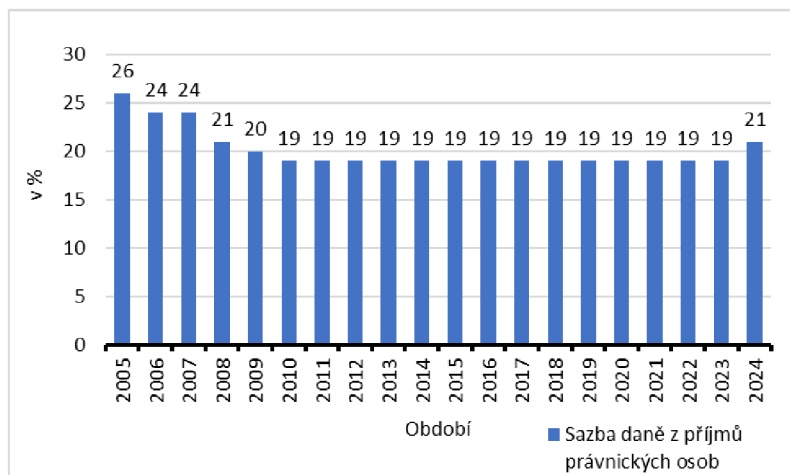
Objem finančních prostředků investičních transferů podnikatelům se pohybuje od roku 2017 mezi 9-15 % z celkových kapitálových výdajů státního rozpočtu.

3.2.4 Daně a daňová opatření

Daně jsou jedním z hlavních příjmů státního rozpočtu. V době, kdy vláda ze státního rozpočtu hradí mimořádné výdaje a její výdaje jsou dlouhodobě vyšší než příjmy, se snaží najít různá úsporná řešení, případně mimořádné příjmy do státního rozpočtu. Mezi takové mimořádné příjmy státního rozpočtu patří windfall tax, tj. mimořádná daň z neočekávaných zisků, kterou vláda schválila v roce 2023, s účinností již v tomto roce. Státní rozpočet pro rok 2023 počítal v případě této daně s vybranou částkou 85 mld. Kč, ale ve skutečnosti bylo vybráno pouze 39,1 mld. Kč, tj. pouze 46 % původně plánovaného příjmu z této daně. Vybráno bylo o 45,9 mld. Kč méně, než bylo původně kalkulováno (MFČR, 2024a).

Dalším opatřením pro stabilizaci státního rozpočtu bylo schválení konsolidačního balíčku, zmíněného v podkapitole 2.2.6 Veřejný a státní dluh, který má zajistit vyšší příjmy státního rozpočtu. V rámci tohoto balíčku došlo mimo jiné k navýšení daně z příjmu právnických osob z 19 % na 21 %, které platí od roku 2024, viz Graf 11 Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob. Tento graf zahrnuje období 20 let, z důvodu dlouho trvající neměnné daně ve výši 19 % v letech 2010-2023.

Graf 11 Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob

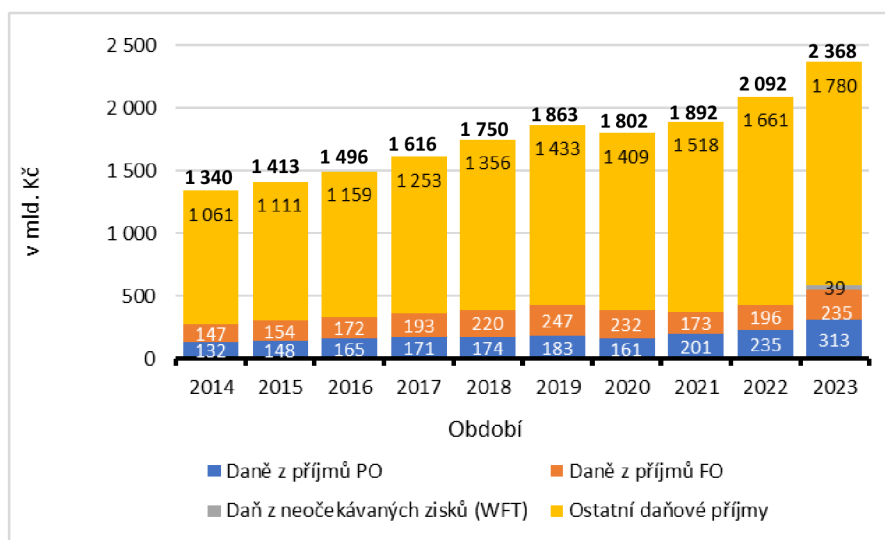

Zdroj: vlastní zpracování (EY, 2024)

Graf 11 ukazuje období let 2005-2024. V roce 2005 byla daň z příjmu právnických osob v tomto sledovaném období nejvyšší, dosahovala hodnoty 26 %. V následujících letech se postupně snižovala, až na hodnotu 19 %, kterou si udržela až do konce roku 2023, tj. nezměnila se po dobu 14 let. Od roku 2024 je daň z příjmu PO zvýšena na 21 %.

Výše odvedených daní se promítá do příjmů státního rozpočtu, viz Graf 12 Daňové příjmy státního rozpočtu.

Graf 12 Daňové příjmy státního rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování (MFČR, 2024b)

Daně z příjmů právnických osob představují v jednotlivých letech přibližně 10 % z celkových daňových příjmů státního rozpočtu. V roce 2014 činila daň z příjmů PO 132 mld. Kč z celkových daňových příjmů ve výši 1 340 mld. Kč. V roce 2023 představoval podíl daně z příjmů PO ve sledovaném období nejvyšší hodnoty, jednalo se o 13 %, o částku 313 mld. z celkově vybraných 2 368 mld. Kč. V roce 2023 byl daňový příjem státního rozpočtu navýšen

o mimořádnou daň z neočekávaných zisků (windfall tax), ve výši 39 mld. Kč. Při pohledu na graf 12 je vidět vzrůstající tendence celkových daňových příjmů státního rozpočtu, od roku 2014 do roku 2023 se tento příjem zvýšil o částku 1 028 mld. Kč, z 1 340 mld. Kč na 2 368 mld. Kč, tj. došlo k nárůstu o více jak 76 %. Nejvyšší meziroční změny bylo dosaženo mezi roky 2022 a 2023, jednalo se o nárůst o více jak 13 %.

NERV (2024, s. 3) zmiňuje, že propad daňových příjmů po roce 2020 byl způsobený zrušením superhrubé mzdy. Tento krok vedl k významnému snížení daňových příjmů do státního rozpočtu.

V důsledku dlouhodobě narůstajících výdajů státního rozpočtu se vláda rozhodla připravit úsporný konsolidační balíček, aby státní rozpočet stabilizovala a snížila jeho deficit. Většina změn tohoto balíčku se dotkne hlavně podnikatelů, kterým zvyšuje sazbu daně z příjmů z 19 % na 21 %. Konsolidační balíček je celkově zaměřený především na daňové úpravy. Kromě zmíněného zvýšení daně z příjmu podnikatelů se zvyšuje například daň z nemovitostí, u daně z přidané hodnoty se zavádí pouze dvě sazby, nově bude DPH ve výši 12 % a 21 %, místo původních tří sazeb této daně a v případě OSVČ se počítá se zvýšením odvodů na sociální a zdravotní pojištění. Vláda počítá s tím, že díky tomuto konsolidačnímu balíčku uspoří v prvním roce 94 mld. Kč a po dvou letech 148 mld. Kč (E15, 2023).

3.3 Opatření monetární politiky

Monetární politika reagovala na popsání ekonomické šoky s využitím vlastních nástrojů. Jedním z nejvíce využívaných nástrojů centrální banky je nastavení základních úrokových sazeb, které působí na jednotlivé oblasti ekonomiky. Detailně je mechanismus ovlivňování monetární politiky vysvětlen v teoretické části, v podkapitole 2.3.1 Nástroje monetární politiky.

ČNB na situaci spojenou s pandemií Covid-19 také zareagovala, a to snížením základních úrokových sazeb, které se následně promítly do tržních úrokových sazeb a poté do klientských úrokových sazeb z vkladů a úvěrů. Jak uvádí ČNB (2020a), v oblasti hypoték byla uvolněna pravidla pro jejich poskytování. Ve spolupráci s ministerstvem financí iniciovala ČNB tzv. úvěrové moratorium. Toto úvěrové moratorium umožnilo domácnostem a firmám, aby z důvodu výpadků příjmů nedocházelo ke zbytečným insolvencím. ČNB v době pandemie Covid-19 vyzvala banky, pojišťovny a penzijní společnosti, aby nevyplácely dividendy, a to do doby než odezní důsledky pandemie, aby zbytečně neohrožovaly tímto krokem svoji finanční odolnost.

ČNB (2022) uvádí, že během pandemie koronaviru došlo k uzavírkám a omezování výroby, které následně způsobily problémy globálních dodavatelských a výrobních řetězců. Výpadky ve výrobě se dotkly také průmyslové výroby, kde začaly chybět některé komponenty a došlo ke zpoždění dodávek zboží na spotřebitelský trh. Tato situace způsobila na trhu zvýšenou poptávku a přispěla ke zvýšení inflace.

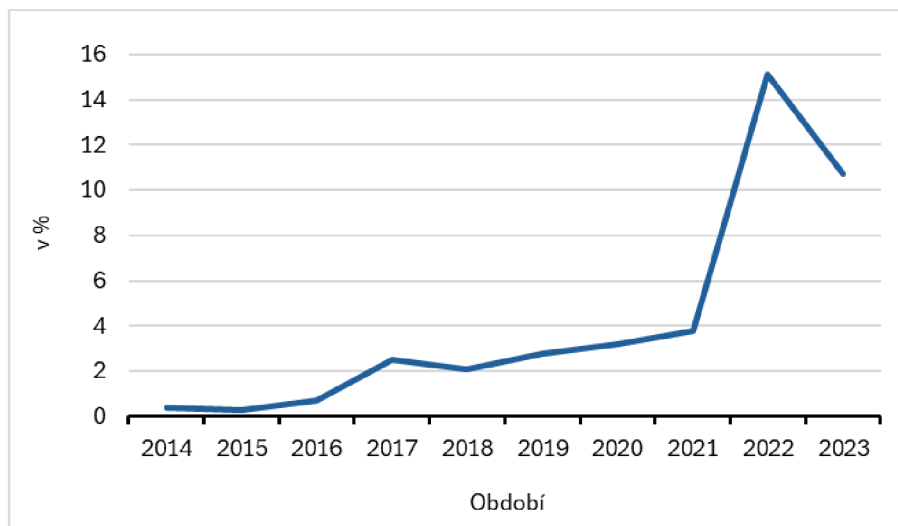
Další uvedená krize, energetická, ta se promítla do vysokých cen za energie a současně se začaly zvyšovat ceny také u ostatních položek a došlo k rychlému růstu inflace. Zvýšené mimořádné výdaje přiměly firmy odkládat investice, sloužící například k rozšíření výroby, inovacím atd. a současně omezily prostor pro zvyšování mezd, které požadovali zaměstnanci v reakci na zvyšující se inflaci. Na toto zvyšování inflace zareagovala ČNB zvýšením základních úrokových sazeb, které opět ovlivnily tržní úrokové sazby a následně klientské úrokové sazby z vkladů a úvěrů. Domácnosti začaly snižovat svoji spotřebu a začaly více spořit, firmy musely ještě více omezovat výdaje a investice, které se jim díky vyšším úrokům zdražovaly (ČNB, 2023e).

ČNB v roce 2022 využila možnost devizových intervencí a intervenovala ve prospěch silnější koruny. Reagovala tak na prudké výkyvy kurzu ve spojení se zahájením války na Ukrajině, kdy koruna citelně oslabila. ČNB začala rozprodávat eurové rezervy a nakupovat české koruny a tím kurz koruny posílila. Silný kurz koruny současně zlevnil dovážené zboží a pomohl se snížením vysoké inflace. Podle odborníků byla tato reakce ČNB hodnocena jako správné rozhodnutí, v danou chvíli byl kurz koruny hlavním prostředkem k ovlivnění inflace. Silná koruna zajistila nižší dovozní ceny v korunách a současně dopadla na české firmy a obchodníky, kteří nezvyšovali své ceny za zboží a služby, aby domácnosti nepřešly na dovážené zboží, které by pro ně bylo levnější. Silná koruna ovlivnila také export, došlo k jeho útlumu. Útlum exportů negativně dopadá na zaměstnanost, vývoj mezd a následně také na poptávku domácností (Seznamzprávy, 2023).

3.3.1 Inflace

V posledních deseti letech ČNB upravila základní úrokové sazby hned několikrát, a to především v reakci na zvyšující se inflaci, viz Graf 13 Vývoj průměrné roční míry inflace.

Graf 13 Vývoj průměrné roční míry inflace

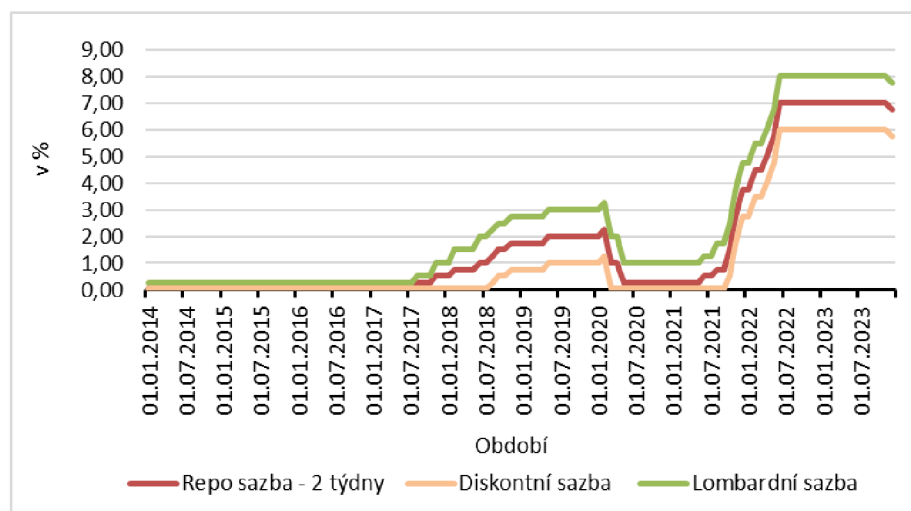
Zdroj: vlastní zpracování (ČSÚ, 2024)

Podle grafu 13 začala inflace postupně růst již v průběhu roku 2017 a udržovala se na hodnotách okolo 2-4 % až do začátku roku 2021. Mezi roky 2017-2019 byl tento nárůst dle Aktuálně.cz (2019) způsoben zvýšením cen některých potravin, dále například zvýšením cen pohonných hmot a bydlení, ale také z důvodu zvyšování cen elektřiny a plynu.

V roce 2020 se do zvýšené míry inflace promítla pandemie koronaviru, následovaná energetickou krizí, která způsobila prudký nárůst inflace. Od ledna 2021, kdy byla míra inflace 2,2 % vzrostla až na 18 %, kterých dosahovala v září 2022. Poté došlo k mírnému poklesu, opětovnému nárůstu, který byl jen krátkodobý a od února 2023 již míra inflace neustále klesala. Na konci roku 2023 dosahovala 6,9 %.

Graf 14 Vývoj výše základních úrokových sazeb ukazuje, jak ČNB reagovala na ekonomickou situaci a vývoj míry inflace pomocí základních úrokových sazeb.

Graf 14 Vývoj výše základních úrokových sazeb

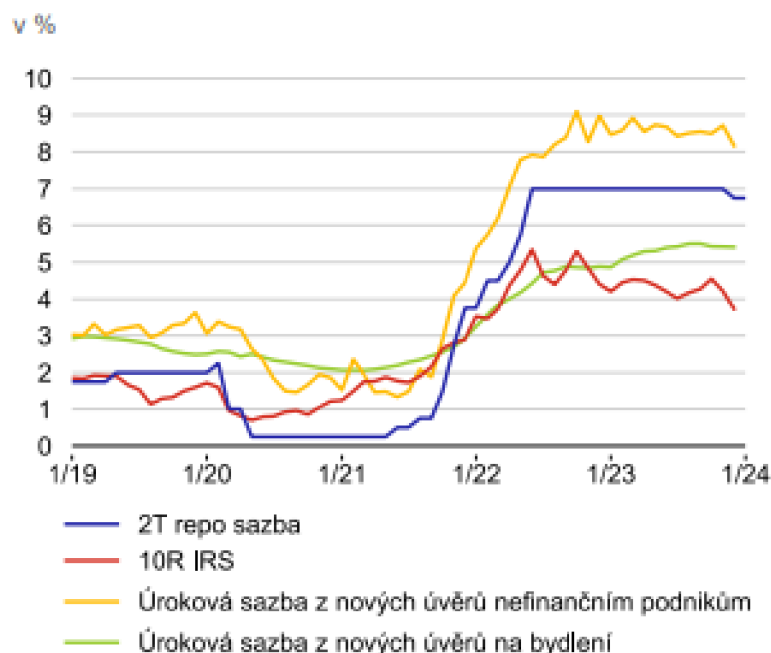
Zdroj: vlastní zpracování (ČNB, 2024a)

Graf 14 ukazuje vývoj výše základních úrokových sazeb ČNB v letech 2014-2023. Křivky na tomto grafu mají podobný vývoj jako křivka míry inflace na grafu 13, na kterou reagují. Repo sazba a lombardní sazba začaly růst v polovině roku 2017, následně se v polovině roku začala zvyšovat také diskontní sazba. Všechny tyto sazby poté rostly společně až do začátku roku 2020, kdy následoval jejich pokles. Bankovní rada ČNB rozhodla začátkem roku 2020 o snížení všech tří základních sazeb s tím, že je připravená tyto sazby dále snižovat, aby podpořila zmírnění dopadů situace spojené s pandemií koronaviru na domácnosti a podnikatele (ČNB, 2020b).

K růstu základních sazeb došlo okolo poloviny roku 2021, který pokračoval v reakci na rychle rostoucí inflaci až do poloviny roku 2022. Poté zůstala dvoutýdenní repo sazba na hranici 7 %, diskontní sazba na 6 % a lombardní na 8 %. Takto vysoké základní úrokové sazby brzdí růst bankovních úvěrů pro domácnosti a firmy, tím také růst množství peněz v ekonomice. Koncem roku 2023 došlo z výraznému poklesu inflace a začaly klesat také základní úrokové sazby.

Jak již bylo několikrát zmíněno, změny základních úrokových sazeb dopadají na tržní úrokové sazby a následně také na clientské úrokové sazby z vkladů a úvěrů, dopadají tedy také na úrokové sazby pro podnikatele. Změny úrokové sazby u nových úvěrů pro podnikatele v období mezi lednem 2019 a lednem 2024 ukazuje Graf 15 Vývoj úrokových sazeb nových úvěrů.

Graf 15 Vývoj úrokových sazeb pro podnikatele

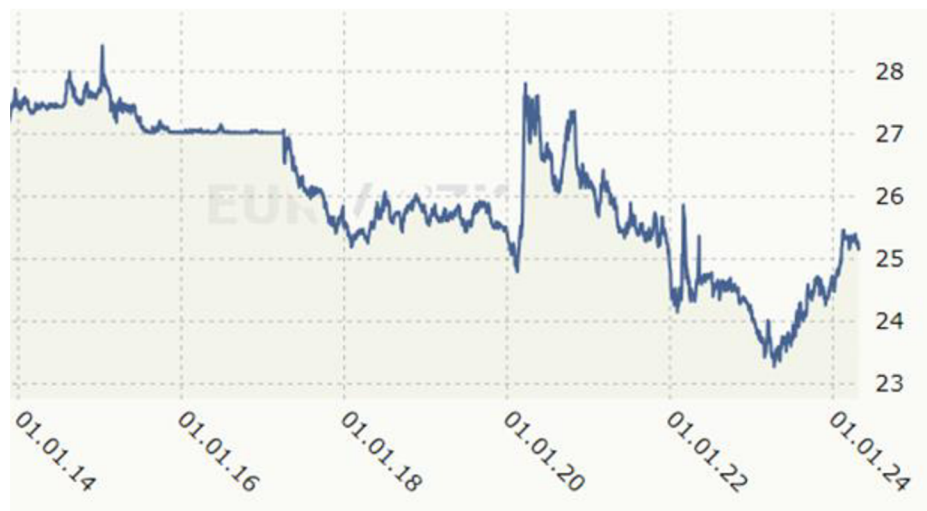
Zdroj: ČNB (2024b, s. 32)

Graf 15 sleduje vývoj úrokových sazeb z nových úvěrů pro nefinanční podniky, spolu s dalšími úrokovými sazbami v období ledna 2019 a ledna 2024, tj. zaměřuje se na uváděné ekonomické krize. V lednu 2019 byla uvedena úroková sazba pro podnikatele ve výši 3 %, následně se pohybovala v menších výkyvech a v polovině roku 2021 se dostala na úroveň okolo 1,5 %. Těsně poté začala tato úroková sazba prudce růst, následovala růst základních úrokových sazeb viz graf 14 a vrcholu dosahovala koncem roku 2022, na hodnotách okolo 9 %. Takto vysoká úroková sazba u úvěrů pro podnikatele jim významně zdražila náklady spojené s úvěry a omezila jejich investice. Pokles úrokových sazeb z úvěrů pro podnikatele, kdy se sazby pohybují těsně nad 8 % je na grafu 15 patrný na konci roku 2023.

3.3.2 Devizové intervence

Pomocí devizových intervencí ČNB ovlivňuje kurz české koruny a tím ovlivňuje inflaci. Naposledy intervenovala ČNB v roce 2022, kdy bylo potřeba domácí měnu posílit. Kurzy (2024c) uvádí, že ČNB začala své devizové rezervy rozprodávat v březnu 2022, od října 2022 přestala aktivně intervenovat a k jejich formálnímu ukončení došlo v srpnu 2023. Vývoj změn kurzu české koruny a eura ukazuje Graf 16 Kurz české koruny vůči euru.

Graf 16 Kurz české koruny vůči euru

Zdroj: Kurzy (2024c)

Graf 16 sleduje období od začátku roku 2014 do začátku roku 2024. Ve sledovaném období je vidět působení intervencí ČNB v letech 2013-2017, kdy bylo podle ČNB (2024c) potřeba oslabit domácí měnu a pomoci ekonomice po hospodářském útlumu v letech 2012-2013. ČNB se během těchto intervencí rozhodla pro oslabení koruny na 27 Kč za euro. Snažila se použitím měnového kurzu předejít deflaci a zajistit plnění 2% inflačního cíle.

V roce 2022 začala ČNB podle Seznamzprávy (2023) intervenovat ve prospěch domácí měny v souvislosti s válkou na Ukrajině, aby zajistila stabilitu koruny a také z důvodu vysoké inflace. Bylo potřeba dosáhnout zlevnění dováženého zboží, především ropy. V období od března 2022 do března 2023 vynaložila ČNB téměř 26 mld. Eur, což je přibližně 611 mld. Kč.

Začátkem března 2022 se kurz koruny vůči euru pohyboval nad hranicí 25 Kč za euro a díky intervencím ČNB se dostal v dubnu 2023 pod hranici 24 Kč za euro. Investičníweb (2023) zmiňuje, že devizové intervence ČNB zahrnovaly přímé prodeje eur a slovní intervence a koruna postupně posílila až na 23,26 Kč za euro, a to v dubnu 2023.

4 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vysvětlit, jak fiskální a monetární politika ovlivňuje podnikatelské prostředí v České republice. Práce byla rozdělena na dvě hlavní části, které se touto problematikou zabývají, a to teoreticko-metodologickou část a analytickou část. Obě části se zaměřily nejprve na problematiku podnikatelského prostředí, kde byly vysvětleny základní pojmy a uvedeno, co je důležité při rozhodování o podnikatelské činnosti. Zmiňují se zde oblasti, které je potřeba zvážit pro budoucí fungování podnikání, kam patří analýza okolí podniku a politické a ekonomické prostředí. Správná analýza makroprostředí a mikroprostředí hraje klíčovou roli pro vytváření strategie podniku a má významný vliv na úspěšnost podnikání. Umožňuje podniku identifikovat a zvážit příležitosti pro jeho růst a rozvoj a současně jej upozorňuje na možné hrozby, kterým by mohl podnik v budoucnu čelit. Díky této analýze je podnik schopen připravit se na budoucí situace a správně se rozhodnout a přijmout potřebná opatření, aby maximalizoval své příležitosti a minimalizoval rizika spojená s podnikáním. Pozornost byla věnována také majetku a kapitálu, které jsou podnikem zásadní. V případě kapitálu byly detailně popsány možnosti a způsoby jeho získávání. V práci byla zkoumána dostupnost kapitálu, která je pro podnik klíčová, právě díky kapitálu může podnik plánovat a realizovat investice umožňující jeho růst a konkurenceschopnost. Kapitál umožňuje podniku financovat investice do nových zařízení a technologií, díky kterým může zvýšit objem produkce, rozšířit provoz a vyvinout nové produkty. Kapitál je pro podnik důležitý také ke krytí běžných provozních nákladů.

Na oblast podnikatelského prostředí navazuje část věnující se fiskální politice, kde byla tato politika nejprve vysvětlena, aby bylo možné pochopit její provázanost s podnikatelským prostředím a poté byl zkoumán její vliv na podnikatele. Ze zjištění vyplývá, že fiskální politika ovlivňuje podnikatele především prostřednictvím daní a dotací. Z pohledu daní se jedná hlavně o jejich výši, ale také o přehlednost daňové problematiky. Pokud je daňový systém příliš komplikovaný, může podnikatele od podnikání odrazovat, případně motivovat k obcházení jeho daňových povinností. Výše daní hraje při podnikání důležitou roli. Snížení daní podnikatelům snižuje jejich náklady a tím může podpořit jejich investice a růst podniku. V případě, že vláda rozhodne o zvýšení daní podnikatelům, zvýší jim náklady, což může vést ke snížení jejich ziskovosti a snížení investiční aktivity. V případě zmíněných dotací bylo zjištěno, že podnikatelé mohou čerpat finanční prostředky z různých dotačních programů, a to jak z domácích zdrojů, tj. ze státního rozpočtu, tak ze zahraničních zdrojů, tj. z fondů EU, které mají vyčleněné finanční prostředky pro podporu podnikání. Fondy EU se zaměřují především na podporu malých a středních podniků. Analýza počtu podnikatelů potvrdila, že největší počet podnikatelů spadá do kategorie malých a středních podniků, které tvoří také největší množství pracovních příležitostí. Malé a střední podniky jsou pro stát velmi cenné. Kromě pracovních příležitostí, které snižují nezaměstnanost, hrají důležitou roli také při lokálním rozvoji, kde pomáhají například s rozvojem regionů a komunit. Pro stát představují stálý daňový příjem do státního rozpočtu. Vláda, která provádí fiskální politiku čerpá finanční prostředky ze státního rozpočtu, její možnosti jsou tak stavem státního rozpočtu ovlivněny. Analytická část této práce zkoumala také vývoj příjmů a výdajů státního rozpočtu v posledních deseti letech, ve kterých zaznamenala česká ekonomika několik ekonomických krizí. Jednalo se o pandemii koronaviru Covid-19, energetickou krizi, způsobenou válkou na Ukrajině a vysokou inflaci. Při hodnocení dopadu těchto krizí na stav státního rozpočtu bylo zjištěno, že došlo k významnému navýšení deficitu státního rozpočtu, ke kterému došlo také v důsledku vládní pomoci podnikatelům, kterých se zmíněné ekonomické krize výrazně dotkly. Tyto ekonomické krize byly v analytické části zkoumány jednotlivě. U pandemie koronaviru byla pozornost zaměřena především na druhy podpor, které mohli podnikatelé čerpat a na objem finančních prostředků, které poskytla vláda na pomoc v podobě mimořádných výdajů státního rozpočtu. V tomto případě bylo

zjištěno, že nejvyšší objem finančních prostředků, které vláda poskytla v podobě mimořádných výdajů, byl určen právě podnikatelům. V případě energetické krize, kdy vláda nastavila cenové stropy, aby pomohla domácnostem a podnikatelům s výrazně rostoucími výdaji za energie, dosáhla dle zkoumaných dat částka neinvestičních transferů podnikatelům rekordní hodnoty, nejvyšší za posledních 10 let. Neinvestiční transfery jsou podnikatelům poskytovány jako přímá podpora na jejich běžné provozní náklady a mohou mít podobu dotací na mzdy, sociální dávky, dotace na energie a další. Při analýze dat, která se zaměřují na investiční podporu podnikatelů bylo zjištěno, že objem finančních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu je v posledních letech neustále navyšován, což potvrzuje zmiňovanou snahu státu podporovat podnikatelské prostředí. Investiční transfery slouží podnikatelům na podporu jejich investičních aktivit, které pomáhají růstu a rozvoji podniku. V analytické části byla hodnocena také data ukazující kondici státního rozpočtu. Z výsledků vyplývá, že výdajová strana státního rozpočtu stále více převyšuje jeho příjmovou stranu a v posledních letech se tak významně prohloubil deficit státního rozpočtu. Z tohoto důvodu musela vláda přijmout nezbytná opatření, například v podobě konsolidačního balíčku, aby byl deficit postupně snižován a nebyla tak zpochybňována schopnost vlády účinně provádět fiskální politiku, což by mohlo mít vliv na hospodářskou stabilitu.

Tato práce se zabývala také vlivem monetární politiky na podnikatelské prostředí, která zde stejně jako fiskální politika hraje důležitou roli. Také monetární politika, kterou provádí centrální banka, má své nástroje, s jejichž pomocí udržuje makroekonomickou stabilitu a které ovlivňují podnikatelské prostředí. Na základě rešerše odborné literatury bylo zjištěno, že monetární politika ovlivňuje podnikatelské prostředí především prostřednictvím základních úrokových sazeb, které v konečném důsledku ovlivňují úrokové sazby úvěrů a tím ovlivňuje náklady na půjčky pro podnikatele. Nižší úrokové sazby mohou podpořit zájem podnikatelů o úvěry a zvýšit možnost investic do podnikání. V případě vyšších úrokových sazeb dochází ke zvyšování nákladů podnikatelů, kteří omezují investice, čímž může docházet k útlumu rozvoje podnikání. Vývoj úrokových sazeb byl jedním z předmětů zkoumání v analytické části. Ze zkoumaných dat vyplývá, že v případě, kdy dochází k růstu inflace, má zvýšení základních úrokových sazeb centrální banky pozitivní vliv na snižování tempa růstu inflace a následně dochází k jejímu snižování. Při analýze vývoje míry inflace a vývoje výše základních úrokových sazeb bylo prokázáno, že při změně výše úrokových sazeb dochází k ovlivnění inflace až po určitém čase a je tak potřeba, aby centrální banka dokázala správně předpovědět budoucí chování trhu a podle toho reagovala. Zkoumán byl také vliv devizových intervencí, které ČNB využívá k působení na inflaci. Analýzou bylo potvrzeno, že tento nástroj monetární politiky přispěl pozitivně k ovlivnění míry inflace. Díky úspěšným intervencím došlo k posílení domácí měny, tím zlevnění dováženého zboží a české firmy a obchodníci nezdrazovaly zboží a služby, aby zůstali na domácím trhu konkurenceschopní.

Možností jak podpořit podnikatelské prostředí je více. Kromě různých typů dotací je možné podnikatelům pomoci také v rámci daňového zvýhodnění. NERV vytvořil dokument obsahující 37 doporučení vládě, která mohou pomoci české ekonomice. Jedním z návrhů je pomoc firmám, které investují do vlastního vývoje a výzkumu, na které je možné pohlížet jako na průkopníky nových technologií, které mohou naši zemi směřovat k vyšší konkurenceschopnosti mezi světovými hráči. Vyšší konkurenceschopnost pomůže firmám a současně české ekonomice. NERV navrhuje těmto firmám usnadnit daňové odpočty a více je tak motivovat k vyšší konkurenceschopnosti.

V práci došlo k naplnění stanoveného cíle, byl prokázán vliv fiskální a monetární politiky na podnikatelské prostředí v ČR. Z výsledků analýz vyplývá, že vliv těchto politik na podnikatelské prostředí je významný a mohou zásadně ovlivnit prosperitu a růst firem, případně svými rozhodnutími přispět k zániku podniků.

Literatura

Monografie

BRČÁK, J. et al *Makroekonomie Makroekonomický přehled*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. 262 s. ISBN 978-80-7380-831-0.

FOTR, J. et al *Tvorba strategie a strategické plánování: teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2020. 416 s. ISBN 978-80-271-2499-2.

HERGER, N. *Understanding Central Banks*. New York: Springer International Publishing, 2019. 200 s. ISBN 978-30-300-5161-7.

HRUBÁ SMRŽOVÁ, P., MRKÝVKA, P. et al *Finanční a daňové právo*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. 494 s. ISBN 978-80-7380-796-2.

HUČKA, M. et al *Základy podnikání a podnikatelský proces*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2021. 200 s. ISBN 978-80-271-4097-8.

JUREČKA, V., MACHÁČEK, M. et. al *Makroekonomie*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2023. 384 s. ISBN 978-80-271-6942-9.

KALOUDA, F. et. al *Finanční řízení podniku*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 261 s. ISBN 978-80-7380-756-6.

KUBÁTOVÁ, K. et. al *Fiskální a monetární politika po velké recesi*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 118 s. ISBN 978-80-7380-605-7.

MAAYTOVÁ, A. et al. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.

ROJÍČEK, M. et. al *Makroekonomická analýza teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-271-9474-2.

SRPOVÁ, J. et al. *Začínáme podnikat: s případovými studiemi začínajících podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2020. 264 s. ISBN 978-80-271-2253-0.

STRAKOVÁ, J. *Podnikové prostředí. Základ pro strategické řízení a rozhodování*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 220 s. ISBN 978-80-7380-755-9.

STRAKOVÁ, J., VÁCHAL, J. et al. *Malé a střední podniky v ČR současnost a vize*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2020. 200 s. ISBN 978-80-271-1666-9.

SYNEK, M., KISLINGEROVÁ, E. et al. *Podniková ekonomika*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2015. 560 s. ISBN 978-80-7400-274-8.

TAUŠL PROCHÁZKOVÁ, P., JELÍNKOVÁ, E. *Podniková ekonomika - klíčové oblasti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2018. 256 s. ISBN 978-80-271-0689-9.

Internetové zdroje

AMSP ČR: *Covid-19 a změny v podnikání* [online]. Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, 2021 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <https://amsp.cz/wp-content/uploads/2021/03/Ipsos-pro-AMSP_Covid-a-Zm%C4%9Bny-v-podnik%C3%A1n%C3%AD_FINAL-_TZ-1.pdf>

API: *Příručka k použití definice malých a středních podniků v OP TAK 2022* [online]. Agentura pro podnikání a inovace, 2022 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.agentura-api.org/wp-content/uploads/2022/11/prirucka-k-pouziti-definice-msp-pro-op-tak-final.pdf>>

BUSINESSINFO: *Dotace, podpory, finance* [online]. Businessinfo, 2024 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.businessinfo.cz/rozcestnik/dotace-financovani-podpory>>.

ČNB: *Opatření ČNB v reakci na nákazu covid-19* [online]. ČNB, 2020a [cit. 2023-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Opatreni-CNB-v-reakci-na-nakazu-covid-19>>

ČNB: *ČNB přijímá stabilizační opatření v souvislosti s epidemií koronaviru* [online]. ČNB, 2020b [cit. 2023-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-prijima-stabilizacni-opatreni-v-souvislosti-s-epidemii-koronaviru>>

ČNB: *Povinné minimální rezervy* [online]. ČNB, 2021 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Povinne-minimalni-rezervy>

ČNB: *Proč je inflace v současnosti vysoká a jak dlouho tu s námi bude?* [online]. ČNB, 2022 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Proc-je-inflace-v-soucasnosti-vysoka-a-jak-dlouho-tu-s-nami-bude>

ČNB: *Operace ČNB na volném trhu* [online]. ČNB, 2023a [cit. 2023-12-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/vzdelavani/11-operace-cnb-na-volnem-trhu>>

ČNB: *Dopad změn sazeb ČNB do ekonomiky* [online]. ČNB, 2023b [cit. 2023-12-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/vzdelavani/05-dopad-zmen-sazeb-cnb-do-ekonomiky>>

ČNB: *Co to je inflace?* [online]. ČNB, 2023c [cit. 2023-12-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-inflace>>

ČNB: *Inflační cíl* [online]. ČNB, 2023d [cit. 2023-12-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/inflacni-cil>>

ČNB: *Inflační cíl Vyhodnocení plnění inflačního cíle v posledních dvou letech* [online]. ČNB, 2023e [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Vyhodnoceni-plneni-inflacniho-cile-vnbsposlednich-dvou-letech>>

ČNB: *Dopad zvýšených cen energií na domácnosti a podniky* [online]. ČNB, 2023f [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Dopad-zvysenych-cen-energi-na-domacnosti-a-podniky>>

ČNB: *ARAD systém časových řad* [online]. ČNB, 2024a [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/arad/#/cs/home>>

ČNB: *Zpráva o měnové politice zima 2024* [online]. ČNB, 2024b [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2024/zima_2024/download/zomp_2024_zima.pdf>

ČNB: *Co byl kurzový závazek?* [online]. ČNB, 2024c [cit. 2024-04-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-byl-kurzovy-zavazek>>

ČSÚ: *Inflace, spotřebitelské ceny* [online]. Český statistický úřad, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny>

ČSÚ: *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. Český statistický úřad, 2024 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace>

ČTK: *Přidali vám loni k platu alespoň dvě procenta? Pokud ne, inflace vás opět "okradla"* [online]. Aktuálně, 2019 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z WWW: <<https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/csu-spotrebitelske-ceny-v-cr-loni-v-prumeru-stouply-o-2-1-pc/r~cbc6892e14b111e987d00cc47ab5f122/>>

ČTK: *Zvyšování sazeb ČNB: Firmám se prodraží financování* [online]. Deník, 2021 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.denik.cz/ekonomika/cnb-penize-zdrazovani-firmy-uvery-naklady.html>>

ČTK, IDNES: *Mimořádná daň je neefektivní a nesystémová, namítá bankovní asociace* [online]. iDnes, 2022 [cit. 2023-12-12]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/bankovni-asociace-dan-windfall-tax-stanjura.A221006_101007_ekonomika_ven>

DOTACEEU: *Čerpání v období 2014-2020* [online]. Dotace EU, 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/cerpani-v-obdobi-2014-2020>>

E15: *Vládní balíček opatření 2024: Aktuální obsah po změnách* [online]. E15, 2023 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.e15.cz/konsolidacni-balicek-vlady-2023-obsah>>

EY: *Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob v České republice* [online]. EY, 2024 [cit. 2024-02-12]. Dostupné z WWW: <https://www.ey.com/cs_cz/tax/tax-alerts/2022/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-pravnickyh-osob-v-ceske-republice>

INVESTIČNÍWEB: *10 let po zavedení kurzového závazku: ČNB v posledních letech intervenovala jen během závazku a loni* [online]. Investiční web, 2023 [cit. 2024-04-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.investicniweb.cz/10-let-po-zavedeni-kurzoveho-zavazku-cnb-v-poslednich-letech-intervenovala-jen-behem-zavazku-loni>>

KURZY: *Rating - hodnocení zemí a společností podle spolehlivosti jejich závazků* [online]. Kurzy, 2024a [cit. 2024-02-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.kurzy.cz/ekonomika/rating>>

KURZY: *Moody's potvrzuje rating ČR na Aa3 se stabilním výhledem* [online]. Kurzy, 2024b [cit. 2024-02-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.kurzy.cz/zpravy/757007-moodys-potvrzuje-rating-cr-na-aa3-se-stabilnim-vyhledem>>

KURZY: *Intervence ČNB - intervence na posílení nebo oslabení koruny* [online]. Kurzy, 2024c [cit. 2024-04-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.kurzy.cz/ekonomika/cnb-intervence>>

MFČR: *Schodek státního rozpočtu za rok 2015 je o 37 mld. nižší než plánovaný* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2016 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2016/schodek-statniho-rozpoctu-za-rok-2015-je-23541>>

MFČR: *Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2021 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>>

MFČR: *Plnění státního rozpočtu ČR za prosinec 2021* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2022 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>>

MFČR: *Státní rozpočet 2022 v kostce* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2022 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-06-07_Statni-rozpocet-2022-v-kostce_v02.pdf>

MFČR: *Strategie financování a řízení státního dluhu České republiky 2023* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2023a [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2023-01-03_Strategie-financovani-a-rizeni-statniho-dluhu-CR-2023.pdf>

MFČR: *Fiskální výhled ČR - listopad 2023* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2023b [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2023/fiskalni-vyhled-cr-listopad-2023-53585>>

MFČR: *Schodek rozpočtu nižší než plán. Státní rozpočet hospodařil v roce 2023 s deficitem 288,5 mld. Kč oproti plánovaným 295 mld. Kč* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2024a [cit. 2024-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2024/pokladni-plneni-sr-54299>>

MFČR: *Měsíční pokladni plnění státního rozpočtu v roce 2023* [online]. Ministerstvo financí ČR, 2024b [cit. 2024-02-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpočet/plneni-statniho-rozpočtu/2023/mesicni-pokladni-plneni-sr-50243>>

MPO: *Roční přehled podnikatelů a živností* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocni-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295>>

NERV: *Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu* [online]. Národní ekonomická rada vlády, 2024 [cit. 2024-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://vlada.gov.cz/assets/ppov/NERV/aktuality/navrhy-NERV.pdf>>

NRR: *Vše o veřejných financích* [online]. Národní rozpočtová rada, 2023 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich>>

PODNIKATEL: *Nový občanský zákoník* [online]. Podnikatel, 2024 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.podnikatel.cz/zakony/novy-obcansky-zakonik/f4580257>>

PRŮVODCE PODNIKÁNÍM: *Inflace v roce 2022 a její vliv na české podnikatele* [online]. Průvodce podnikáním, 2022 [cit. 2024-02-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/inflace-2022-vliv-na-ceske-podnikatele>>

PRŮVODCE PODNIKÁNÍM: *Vše o datových schránkách pro OSVČ* [online]. Průvodce podnikáním, 2023 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/datove-schranky-pro-osvc>>

SEZNAMZPRÁVY: *Už rok ČNB brání korunu. Na „doping“ utratila přes 600 miliard* [online]. Seznam zprávy, 2023 [cit. 2024-04-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-finance-uz-rok-cnb-brani-korunu-na-doping-utratila-uz-pres-600-miliard-korun-227037>>

ZÁKONY PRO LIDI: *Zákon č. 90/2012 Sb.* [online]. Zákon pro lidi, 2024 [cit. 2024-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>>

Přílohy

Zkoumaná problematika

cíl

Prokázat vliv fiskální a monetární politiky na podnikatelské prostředí v ČR.

oblasti výzkumu

Podnikatelské prostředí v ČR, fiskální a monetární politika, dopad ekonomických krizí na podnikatelské prostředí a opatření fiskální a monetární politiky.

způsob výzkumu

Rešerše odborných článků, knih a relevantních internetových zdrojů. Analýza dat z veřejně dostupných databází.

Podnikatelské prostředí

- významnou většinu ze všech podniků v ČR tvoří malé a střední podniky (MSP);
- vytvářejí konkurenční prostředí;
- přispívají k tvorbě pracovních míst;
- ovlivňují zaměstnanost;
- stálý daňový příjem státu;
- podniky jsou hnacím motorem ekonomiky.

Obrázek 1 Pozitivní efekty sektoru MSP

Zdroj: Straková et al (2020, s. 14)

Fiskální politika

- patří mezi hlavní nástroje makroekonomické politiky státu;
- jejím cílem je stabilizace hospodářského vývoje ekonomiky;
- působí proti výkyvům hospodářského cyklu;
- provádí ji vláda, a to prostřednictvím veřejných rozpočtů, především státního rozpočtu.

Jak ovlivňuje fiskální politika podnikatelské prostředí?

- daňová politika;
- dotace a příspěvky.

Expanzivní fiskální politika – období recese

Restriktivní fiskální politika – období konjunktury

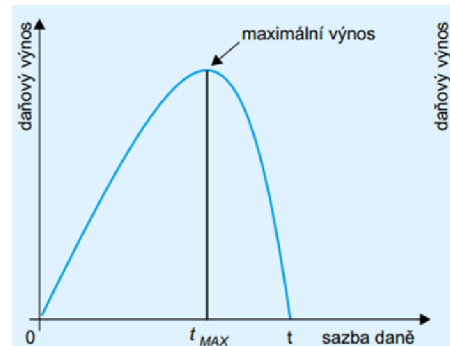
Vliv daní na podnikatelské prostředí

- daňové odvody demotivují firmy investovat;
- daňové subjekty se snaží vyhnout daňové povinnosti (daňové úniky).

Teorie strany nabídky odmítá jakoukoliv regulaci vlády, která se zaměřuje na poptávku, ale cílí na nabídku s tím, že co se na trhu vyprodukuje, to se na trhu prodá. Důležité je zvýšení výroby.

Arthur Laffer popsal vztah mezi procentní sazbou daní a objemem daní vybraných státem. Tento vztah zachycuje tzv. **Lafferova křivka**.

Graf 1 Lafferova křivka

Zdroj: Rojíček et al (2020, s. 328)

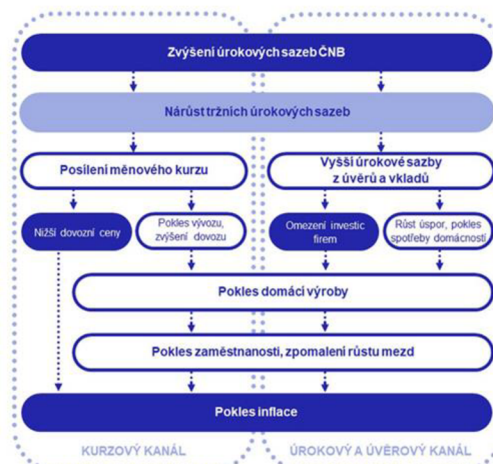
Monetární politika

- jejím cílem je stabilizace finančního a ekonomického prostředí;
- provádí ji centrální banka, působením na monetární veličiny (nabídka peněz, výše úrokové míry).

Nástroje monetární politiky:

- přímé (stanovení limitů úrokových sazeb, stanovení úrokových stropů, různé příkazy a zákazy);
- nepřímé (operace na volném trhu a intervence na devizových trzích).

Obrázek 2 Mechanismus ovlivňování monetární politiky

Zdroj: ČNB (2023)

Ekonomické krize a jejich dopad na podnikatelské prostředí

Pandemie koronaviru Covid-19

2020-2021

Protiepidemická opatření a restrikce vlády, omezení nebo úplné zastavení činnosti některých podniků.

Opatření fiskální politiky:

- kompenzační programy;
- daňové úlevy;
- investiční podpora podnikatelům.

Opatření monetární politiky:

- snížení základních úrokových sazeb;
- úvěrové moratorium.

Vysoká škola ekonomie a managementu

7

Energetická krize

2022-2023

- obavy z nedostatku elektřiny a plynu, z důvodu války na Ukrajině;
- vláda reagovala na vysoké ceny jejich zastropováním.

Opatření fiskální politiky:

- kompenzace ztrát poskytovatelům energií, kvůli zastropování cen energií;
- investiční podpora podnikatelům.

Inflace

2021-2023

- nedostatek některého zboží a služeb, který způsobila pandemie Covid-19;
- zvýšení výdajů za energie.

Opatření fiskální politiky:

- investiční a neinvestiční podpora podnikatelům.

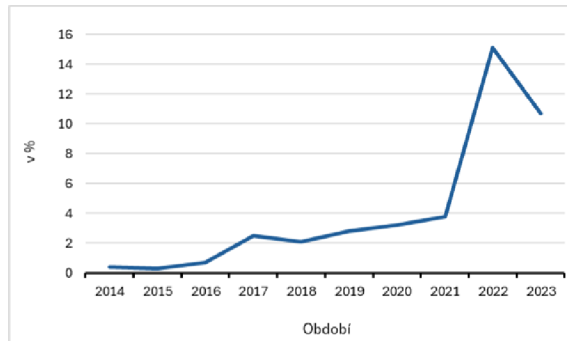
Opatření monetární politiky:

- zvýšení základní úrokové sazby.

Vysoká škola ekonomie a managementu

8

Graf 4 Vývoj průměrné roční míry inflace

Zdroj: vlastní zpracování (ČSÚ, 2024)

Závěr

-
Práce prokázala významný vliv fiskální a monetární politiky na podnikatelské prostředí v ČR.
-
 Stát podporoval podnikatele během zkoumaných krizí.
-
 Z práce vyplývá, že fungující podnikatelské prostředí pomáhá prosperitě podniků, které svojí činností přispívají k ekonomickému růstu.

